

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

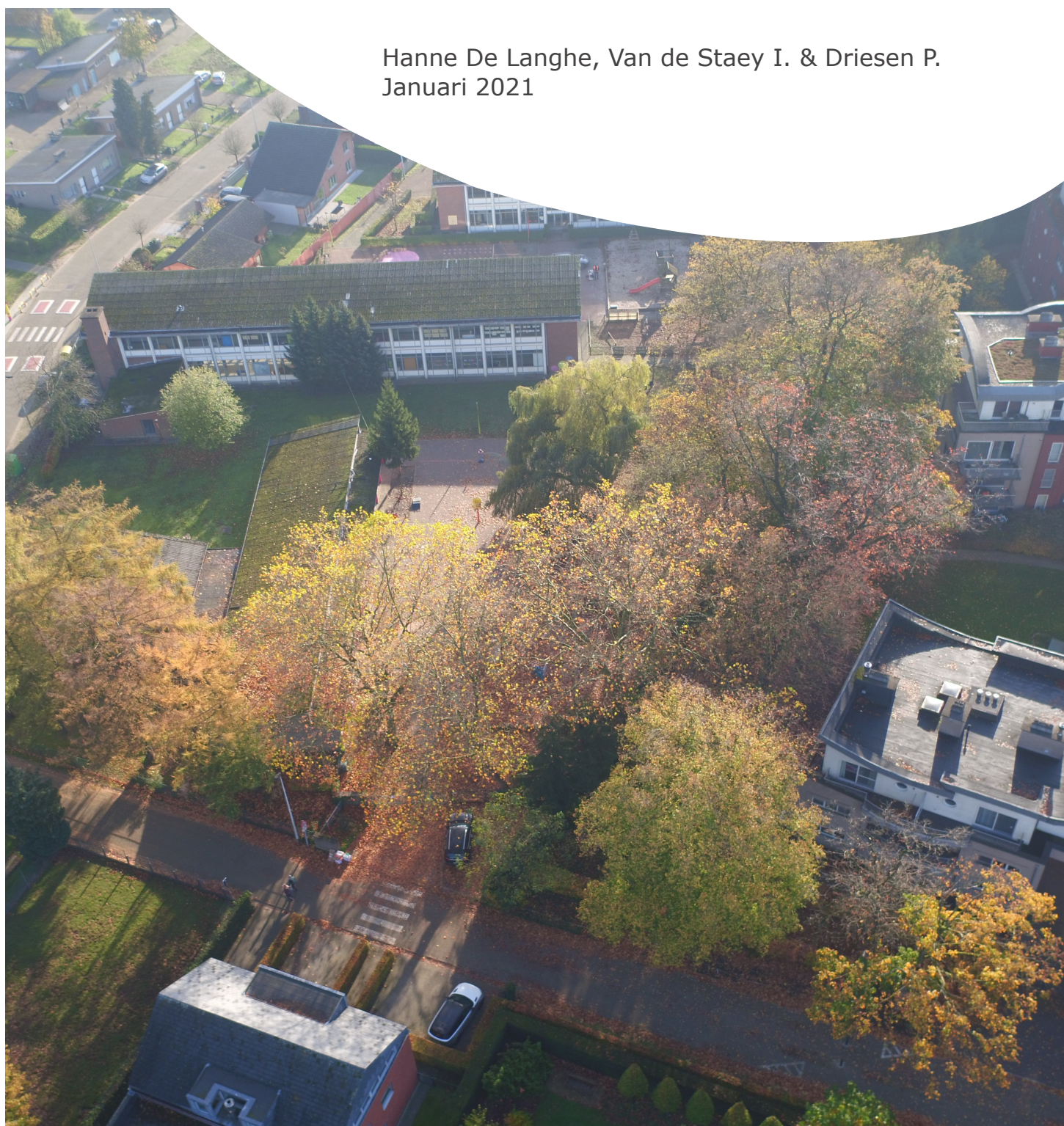
RAPPORT 975

Archeologienota Grobbendonk, Wijngaardstraat-Schransstraat

Slopen van gebouwen

Deel 1: Verslag van Resultaten

Hanne De Langhe, Van de Staey I. & Driesen P.
Januari 2021

ARON-RAPPORT 975

ARCHEOLOGIENOTA GROBBENDONK, WIJNGAARDSTRAAT-SCHRANSSTRAAT

SLOPEN VAN GEBOUWEN

De Langhe H., Van de Staey I. & Driesen P.

Tongeren
2021

Colofon

ARON rapport 975 – Archeologienota - Grobbendonk, Wijngaardstraat-Schransstraat. Slopen van gebouwen.

Erkend archeoloog:	Hanne De Langhe (OE/ERK/Archeoloog/2016/00156)
Auteurs:	Hanne De Langhe, Inge Van de Staey & Petra Driesen
Bijdragen:	/
Foto's en tekeningen:	ARON bv (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2021/12.651/12

ARON bv bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bv mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bv
Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	2
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN.....	4
HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK.....	4
1. Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens.....	4
1.2 Archeologische voorkennis.....	6
1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden	6
1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen	7
1.5 Werkwijze, verloop en actoren	9
2. Assessment.....	10
2.1 Situering van het projectgebied	10
2.2 Historische situering.....	16
2.2.1 Beknopte historie van Grobbendonk.....	16
2.2.2. Beknopte historie van het projectgebied	18
2.3 Archeologische situering van het projectgebied	23
2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen	27
3. Conclusie	30
3.1 Vertaling naar archeologische verwachting.....	30
3.2 Impact van de geplande werken	32
3.3 Advies voor vervolgonderzoek	32
4. Samenvatting	34
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	35
1. Gemotiveerd advies.....	35
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	35
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied	35
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen	35
1.4 Bepaling van maatregelen	37
BIBLIOGRAFIE	
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Periodentabel A4	
Bijlage 2: Kadasterplan	
Bijlage 3: Afbeeldingenlijst	
Bijlage 4: Plannen bestaande toestand	
Bijlage 5: Plannen ontworpen toestand	
Bijlage 6: Fotografisch verslag	

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op een ca. 9791 m² groot gebied langs de Schransstraat in Grobbendonk (prov. Antwerpen, intergemeentelijk samenwerkingsverband Land van Nete en Aa) de sloop van een internaatgebouw en aanpalende verhardingen. Voor dit project is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist.

Gezien voor de realisatie van dit project bodemingrepen uitgevoerd zullen worden, het terrein niet in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, er geen gemeentelijke vrijstelling is, het terrein niet binnen een gabarit bestaande lijninfrastructuur valt, het terrein niet in een beschermde archeologische site ligt, het terrein niet in een vastgestelde archeologische zone valt, het perceeloppervlak groter is dan 3000 m², de bodemingreep groter is dan 1000 m² en het terrein in woongebied ligt, is het toevoegen van een in akte genomen archeologienota aan de vergunningsaanvraag verplicht.¹

Een archeologienota is een document dat opgemaakt wordt op basis van een archeologisch vooronderzoek en dat niet alleen administratieve gegevens van het onderzoeksgebied bevat, maar ook een verslag van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.² Het doel van het archeologisch vooronderzoek bestaat in het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site in een onderzoeksgebied en indien deze aanwezig is te bepalen wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van de bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.³

De *Code van Goede Praktijk* draagt een aantal methoden aan van archeologisch vooronderzoek op basis waarvan deze evaluatie kan gebeuren. Deze vooronderzoeken zijn opgedeeld in vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem zoals bureauonderzoek, landschappelijk boor- of profielputtenonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering, én vooronderzoeken met ingreep in de bodem zoals verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten en proefputten in functie van steentijd artefactensites.⁴

Elk vooronderzoek start met een bureauonderzoek, waarbij de nodige beschikbare bronnen en literatuur geraadpleegd worden. Vervolgens volgt een afweging of er hierna reeds voldoende informatie over het terrein beschikbaar is om:

1. de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site te staven
2. een gemotiveerde uitspraak te kunnen doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen
3. een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken
4. een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken

Wanneer bovenstaande vragen na het bureauonderzoek nog niet met voldoende onderbouwing beantwoord kunnen worden, dienen aanvullende methoden van vooronderzoek te worden toegepast. Na voltooiing van elke fase wordt opnieuw afgewogen of deze fase voldoende informatie heeft opgeleverd om dezelfde vragen te beantwoorden. Indien dit niet het geval is, volgt verder vooronderzoek.⁵ Welke methode gehanteerd wordt, is afhankelijk van onderstaande vier criteria:

1. Is het mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein?
2. Is het nuttig om deze methode toe te passen op het terrein (levert het iets op?)
3. Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op het terrein?
4. Is het noodzakelijk om deze methode toe te passen op het terrein (kosten-batenanalyse)?

¹ Zie hiervoor de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen. <https://www.onroerenderfgoed.be/een-archeologisch-onderzoek-nodig>

² Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen CGP 2019, 15.

³ CGP 2019, 28.

⁴ CGP 2019, 28-30.

⁵ CGP 2019, 28-33.

Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, wordt eerst de geschiktheid van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen. Het doel van een archeologisch vooronderzoek dient immers met een minimum aan destructie van het archeologisch archief bereikt te worden.⁶

Idealiter wordt het archeologisch vooronderzoek integraal uitgevoerd voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning. In sommige gevallen, omschreven in artikel 5.4.5 van het Onroerenderfgoeddecreet, is het echter niet mogelijk of wenselijk om de vooronderzoeken met ingreep in de bodem voorafgaand aan de aanvraag van deze vergunning uit te voeren. In dat geval meldt de erkende archeoloog de resultaten van het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bij het agentschap, als een in akte te nemen archeologienota overeenkomstig de procedure uit art. 5.4.12 van het Onroerenderfgoeddecreet en de uitvoeringsbepalingen erbij.⁷

In het kader van deze archeologienota werd enkel een bureauonderzoek (incl. enkele controleboringen) uitgevoerd. Gezien het op basis van de resultaten hiervan (Deel 1, hoofdstuk 1) duidelijk werd dat werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed en aldus de potentiële kenniswinst voor het terrein erg beperkt is waardoor de kosten voor de uitvoer van verder onderzoek niet op wegen tegen de baten ervan, wordt geen aanvullend onderzoek aanbevolen. Dit wordt gemotiveerd in Deel 2.

⁶ CGP 2019, 32-33.

⁷ CGP 2019, 29.

DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK

Het archeologisch bureauonderzoek beoogt om op basis van gekende of ontsloten bronnen het onderzoeksgebied af te bakenen en te beschrijven, reeds verstoorde zones in kaart te brengen, gekende aardkundige en paleo-ecologische kenmerken te inventariseren en gekende archeologische en historische waarden en indicatoren te inventariseren en in te schatten.⁸

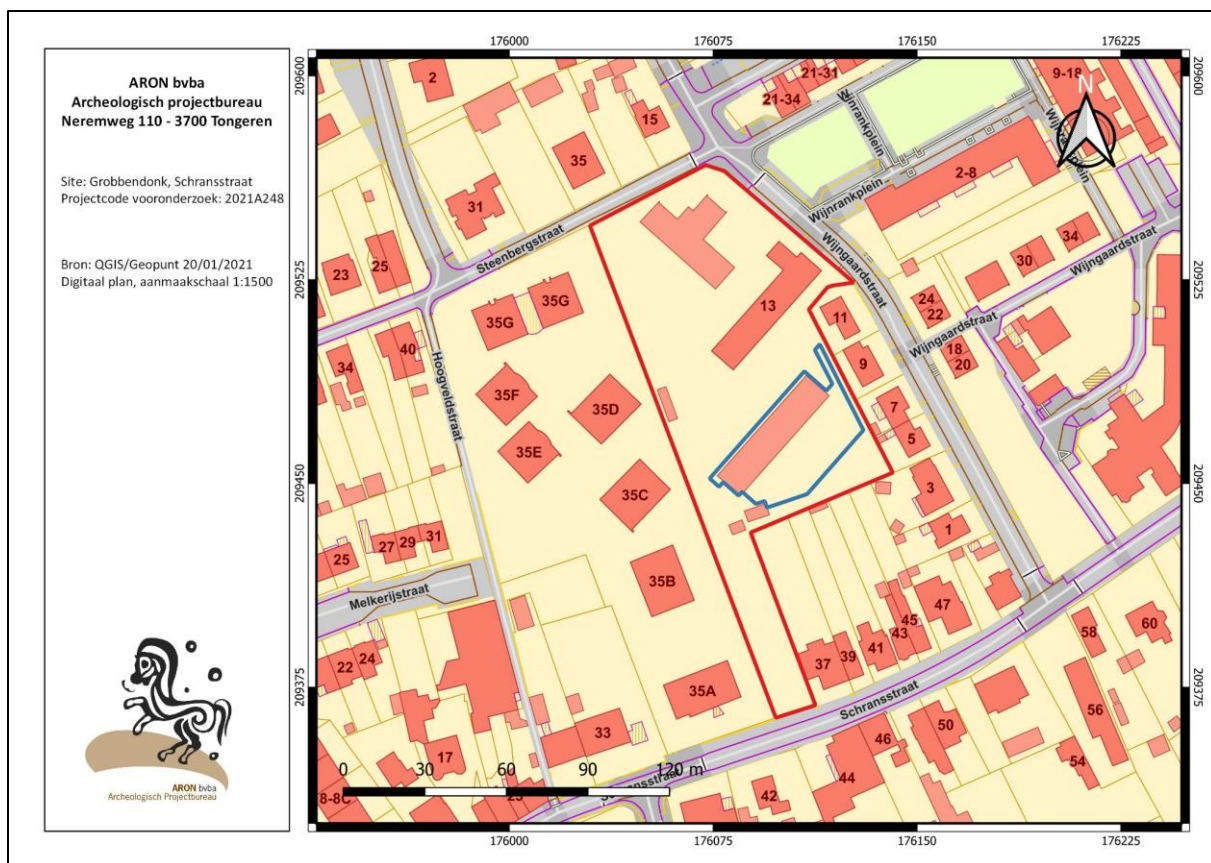
1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

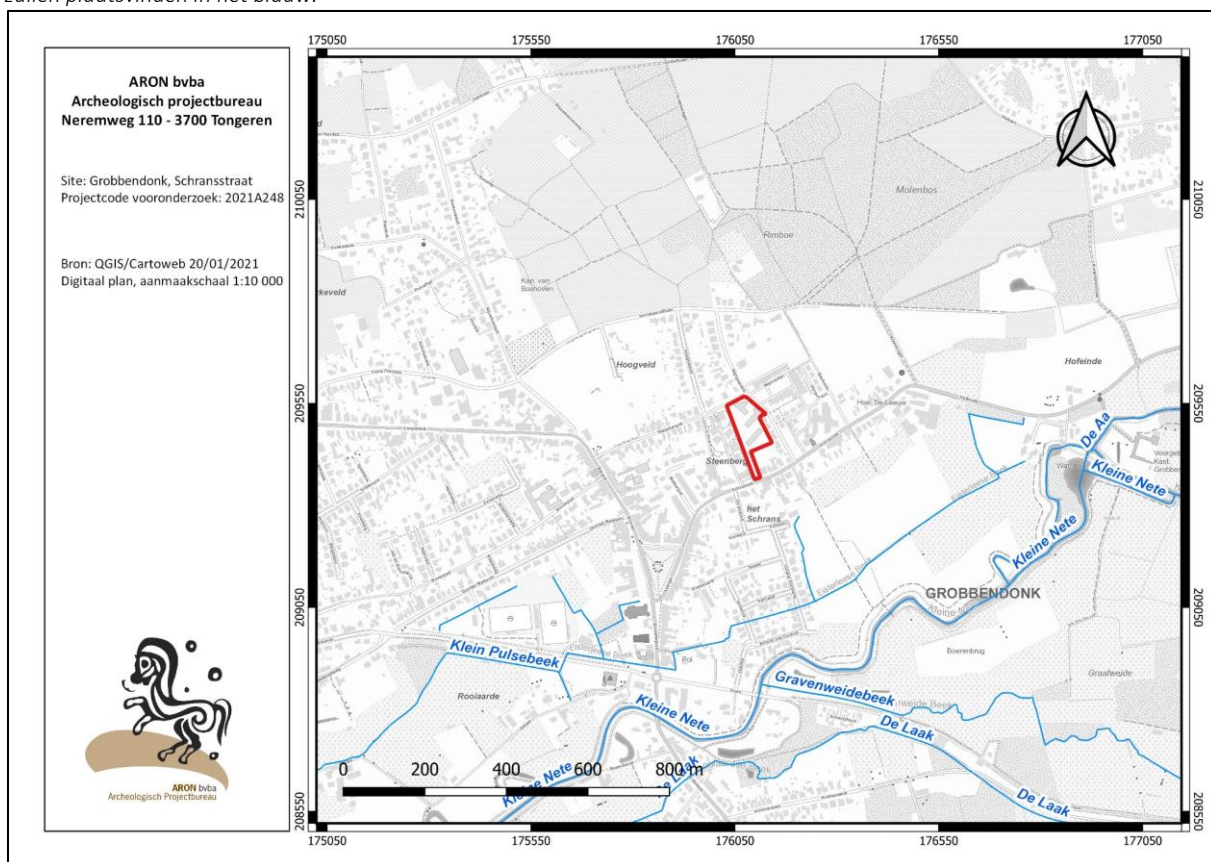
Projectcode	2021A248	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog	Hanne De Langhe OE/ERK/Archeoloog/2016/00156	
Rechtspersoon	ARON bv Archeologisch Projectbureau, Neremweg 110, 3700 Tongeren OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Actoren en specialisten binnen het project	Functie	Naam
	Erkend archeoloog Projectleiding Assistent-archeoloog	Hanne De Langhe Petra Driesen Inge Van de Staey Willem Vanaenrode
Extern wetenschappelijk advies	Nvt.	Nvt.
Locatiegegevens	Prov. Antwerpen, Grobbendonk, Schransstraat, Wijngaardstraat	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 9791 m ² (<i>Afb. 1: rood</i>). De geplande bodemingrepen vinden plaats in een zone van ca. 1520 m (<i>Afb. 1: blauw</i>).	
Bounding box coördinaten	X-min, Y-min: 176029.6464447129983455,209363.7898405570012983; X-max, Y-max: 176141.0665150390123017,209567.2142066129890736.	
Kadasternummers	Grobbendonk, 1e afdeling, Sectie B, nr 219g.	
Thesaurusthermen ⁹	Bureauonderzoek, Grobbendonk	
Overzichtsplan verstoringen	Zie <i>BIJLAGEN</i> en meest recente orthofoto.	

⁸ CGP 2019, 48-49.

⁹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

Afb. 1: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het projectgebied in het rood en zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

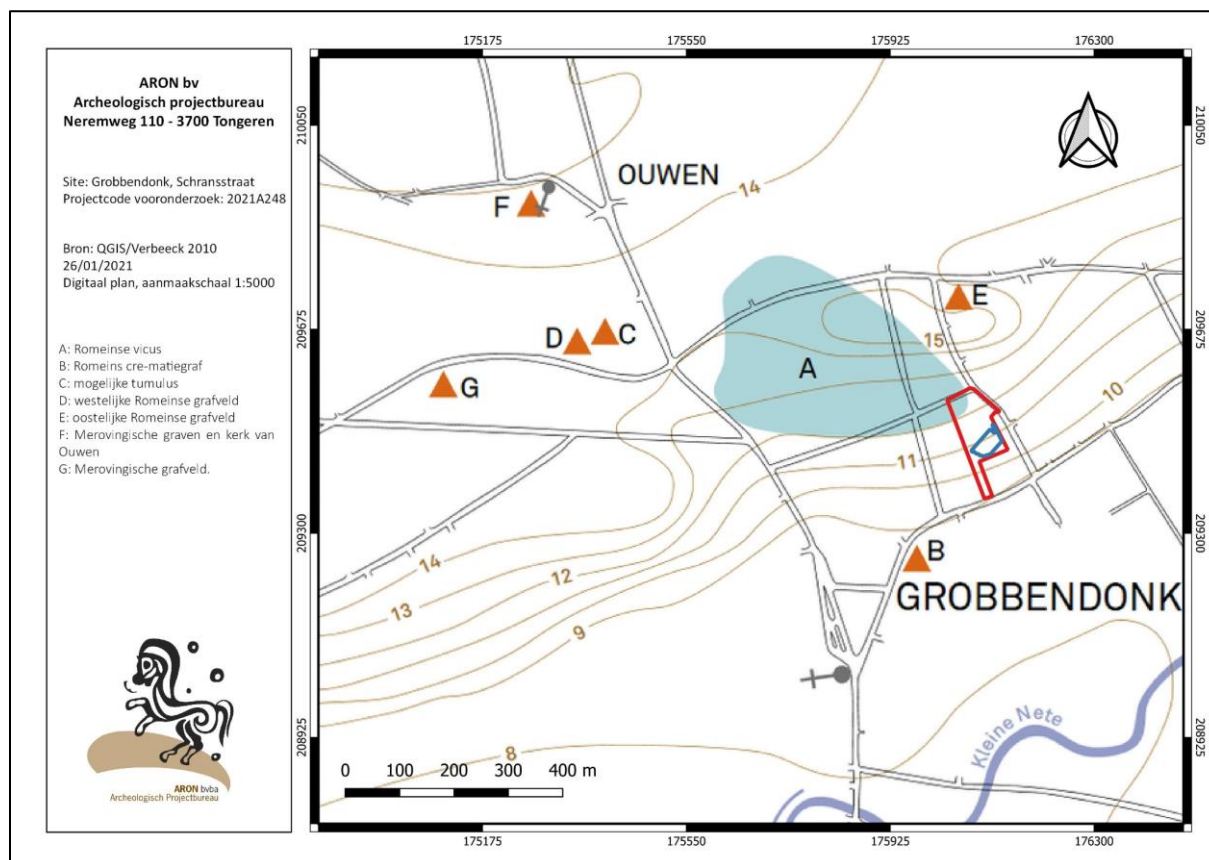

Afb. 2: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het projectgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein zijn wel meerdere CAI-vindplaatsen gekend, die wijzen op een continue menselijke aanwezigheid die reeds dateert vanaf de steentijd.

Het projectgebied situeert zich verder op de zuidoostelijke rand van de Romeinse vicus van Grobbendonk, en met name het noorden van het projectgebied, voor zover de omvang hiervan momenteel gekend is (Afb. 3). Voor een overzicht van het projectgebied in zijn archeologisch kader verwijzen wij hier verder naar 2.3 *Archeologische situering van het onderzoeksgebied*.

Afb. 3: Archeologische sites te Grobbendonk met de Romeinse vicus blauw ingekleurd. Afbakening van het projectgebied in het rood en de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Het archeologisch bureauonderzoek heeft als doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken, de bewaringstoestand en de wetenschappelijke waarde ervan en zijn relatie met het landschap. Verder wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze van deze werken en van de potentiële impact van deze werken op het bodemarchief.¹⁰

Gezien het onderzoeksgebied gelegen is in een zone met een lage densiteit aan bebouwing in het verleden, dient tevens bijzondere aandacht besteed te worden aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

In onderstaand bureauonderzoek worden volgende onderzoeksvragen behandeld:

¹⁰ CGP 2019, p. 48-49.

- Wat zijn de gekende archeologische gegevens in het projectgebied?
- Welke informatie geven de gekende historische en iconografische gegevens van het projectgebied?
- Wat zijn de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen?
- Wat is de landschappelijke opbouw van het terrein?
- Wat is de geschiedenis van het landgebruik van het terrein?
- Wat zijn de gekende verstoringen (van de huidige verhardingen, riolering, allerhande leidingen, enz.)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?

Deze elementen worden vertaald naar de archeologische verwachting van het terrein en de impact van de geplande werken hierop. Op basis hiervan wordt bekeken of verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk is, en indien noodzakelijk, de keuze van de te gebruiken methode gemotiveerd.

Randvoorwaarden:

Aangezien binnen de huidige omgevingsvergunning slechts op een gedeelte van het projectgebied bodemingrepen zullen uitgevoerd worden, wordt er in het voorliggende rapport een onderscheid gemaakt tussen het projectgebied (ca. 9791 m²) en het onderzoeksterrein (ca. 1520 m², zone waarbinnen de huidige omgevingsvergunning bodemingrepen zullen plaatsvinden). Het bureauonderzoek focust zich op het ganse projectgebied.

Het programma van maatregelen wordt derhalve opgesteld met het oog op de sloop. Er wordt alleen een uitspraak gedaan over de huidige werken (sloop). Bijgevolg kan ook geen impact bepaald worden met het oog op de toekomstige ontwikkeling van het projectgebied.

1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een ca. 9791 m² groot gebied langs de Schransstraat in Grobbendonk (prov. Antwerpen), kadastraal gekend als Grobbendonk, 1e afdeling, Sectie B, nr 219g, de afbraak van een internaatgebouw en omringende verhardingen (*Afb. 4*). Na de afbraakwerken wordt het terrein heraangelegd met een grasveld.

De overige bebouwing en verhardingen op het terrein blijven behouden. De bodemingrepen vinden dan ook plaats centraal op het terrein over een oppervlakte van ca. 1522 m².

De bodemingrepen met betrekking tot de sloop gaan niet dieper dan de bestaande verhardingen, vloerplaten en funderingen. Voor de afbraakwerken worden machinale bodemingrepen verwacht tot een gemiddelde diepte van ca. 50 cm (vloerplaat en verhardingen), ter hoogte van de funderingen van het gebouw, hetzij plaatselijk, maximaal 80 cm diepte.

Het huidige terreinprofiel blijft na de heraanleg van het grasveld op het volledige terrein behouden.

Afb. 4: Inplantingsplan bestaande toestand (BT) met aanduiding van de te slopen bebouwing en verhardingen in het rood (Bron: DFM Architectural Office, digitaal plan, dd 10/11/2020, aanmaakschaal 1.500, 2021A248).

1.5 Werkwijze, verloop en actoren

Gezien het bureauonderzoek betrekking heeft op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden, diende bijzondere aandacht besteed te worden aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Volgende kaarten werden in het kader van dit deelaspect van het vooronderzoek dan ook geraadpleegd: de topografische kaart, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart per perceel, de bodembedekkingskaart 2012, de quartair geologische kaart, de tertiair geologische kaart en het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (AGIV). Voor het projectgebied bestaat geen geomorfologische kaart. Wel werd een geomorfologische beschrijving opgemaakt door Goolaerts en Beerten in het toelichtingsboekje bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad Lier.¹¹ Deze beschrijving werd eveneens doorgenomen.

Om een inzicht te bekomen in de reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd.¹² Deze online inventaris, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid, biedt een overzicht van alle tot nu toe gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Voor zover voorhanden werd gebruik gemaakt van verschillende publicaties die betreffende archeologische vondsten en uitgevoerde opgravingen in de omgeving verschenen. Via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed werd eveneens de inventaris van de beschermde archeologische sites, de inventaris van vastgestelde archeologische zones en de inventaris van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, geraadpleegd.

Ook werden verschillende archeologische rapporten en artikels over archeologische onderzoeken in de omgeving geconsulteerd. Alle referenties werden in de bibliografie opgenomen.

Voor het recentere verleden van het studiegebied werden verschillende historische kaarten bestudeerd: de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgemaakt op initiatief van *Graaf de Ferraris* (1771-1778), de *Atlas der Buurtwegen* (1842) en de *Vandermaelenkaart* (1846-1854). De *Villaretkaart* (1845-1848) en de *Poppkaart* (1842-1879) waren niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Deze kaarten werden geraadpleegd via de website Geopunt.be. Via de website Cartesius.be werden de topografische kaarten uit 1873, 1904, 1939, 1969, 1981 en 1989, opgemaakt door het Nationaal Geografisch Instituut en zijn voorgangers, bestudeerd. Ook werden oude luchtfoto's (1971, 1979-1990) die eveneens via de website Geopunt.be (AGIV) ontsloten zijn, bestudeerd. Kaarten of foto's die geen bijkomende informatie over het onderzoeksterrein geven, worden niet in het bureauonderzoek afgebeeld.

Specifiek archiefonderzoek werd niet uitgevoerd. Het onderzoeksgebied heeft zoals boven reeds gemeld in het verleden een lage densiteit aan bebouwing gekend.

De initiatiefnemer bezorgde de tot nu gekende informatie over het plangebied.

Een visuele terreininspectie werd uitgevoerd op 28 januari 2021, toen ook drie controleboringen op het terrein uitgevoerd werden door *Willem Vananeroode (Aron bv)*. De controleboringen werden uitgevoerd en geregistreerd conform de Code van Goede Praktijk. In combinatie met de meest recente orthofoto, bodemkaart, het DHM en informatie en plannen van de bestaande toestand (BT), aangeleverd door de initiatiefnemer (zie ook *BIJLAGE 4*), kon zo een beeld bekomen worden van de huidige inrichting en de gaafheid van het onderzoeksgebied.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door *Hanne De Langhe en Inge Van de Staey* van het archeologisch projectbureau *Aron bv* en intern begeleid door *Petra Driesen*.

¹¹ Goolaerts, S. & Beerten, K. (2006).

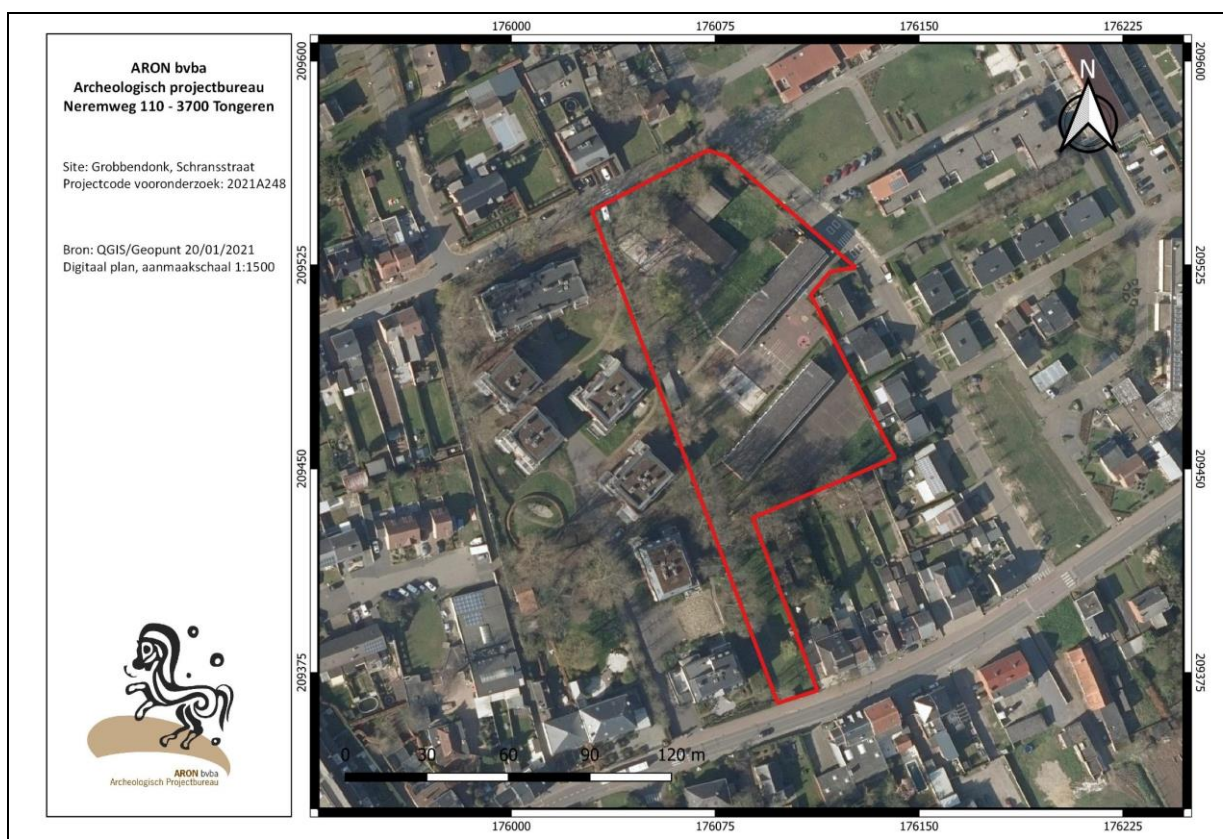
¹² <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en <http://cai.onroerenderfgoed.be/>

2. Assessment

2.1 Situering van het projectgebied

Het projectgebied heeft oppervlakte heeft van ca. 9791 m² en is kadastraal gekend als Grobbendonk, 1e afdeling, Sectie B, nr 219g.

Het terrein situeert zich in het centrum van Grobbendonk, in het binnengebied tussen de Schransstraat in het zuiden, de Wijngaardstraat in het oosten, de Steenbergstraat in het noorden en de Hoogveldstraat in het westen (Afb. 5). Het projectgebied wordt begrensd door voorgenoemde straten in het noorden, oosten en zuiden, door aanpalende woonpercelen in het zuidoosten en door een terrein met verschillende appartementsblokken in het westen. Het gebied zelf wordt tot heden ingenomen door drie schoolgebouwen met omringende verhardingen, groenzones en enkele kleine bijgebouwen. Dit komt grotendeels overeen met de gekarteerde toestand op de bodemgebruikskaat.

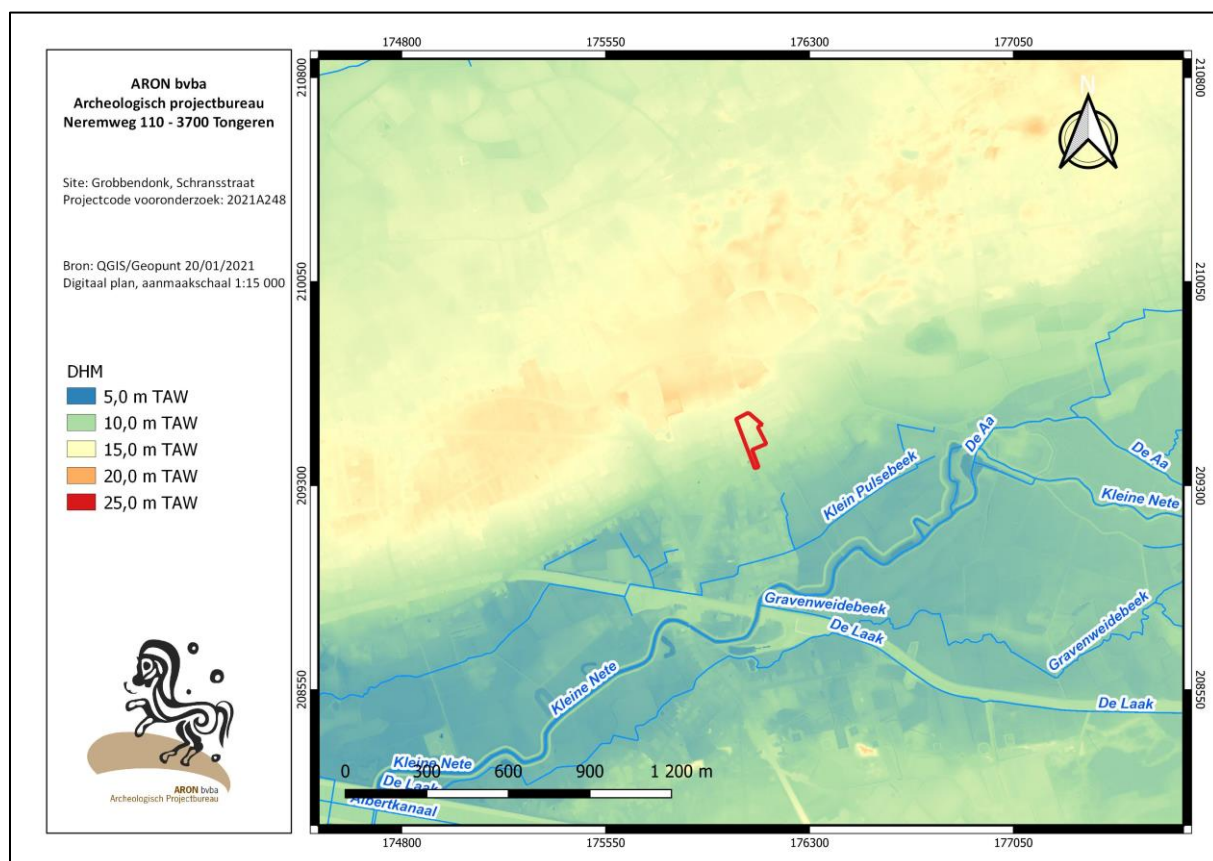

Afb. 5: Kleurenorthofoto met aanduiding van het projectgebied (rood).

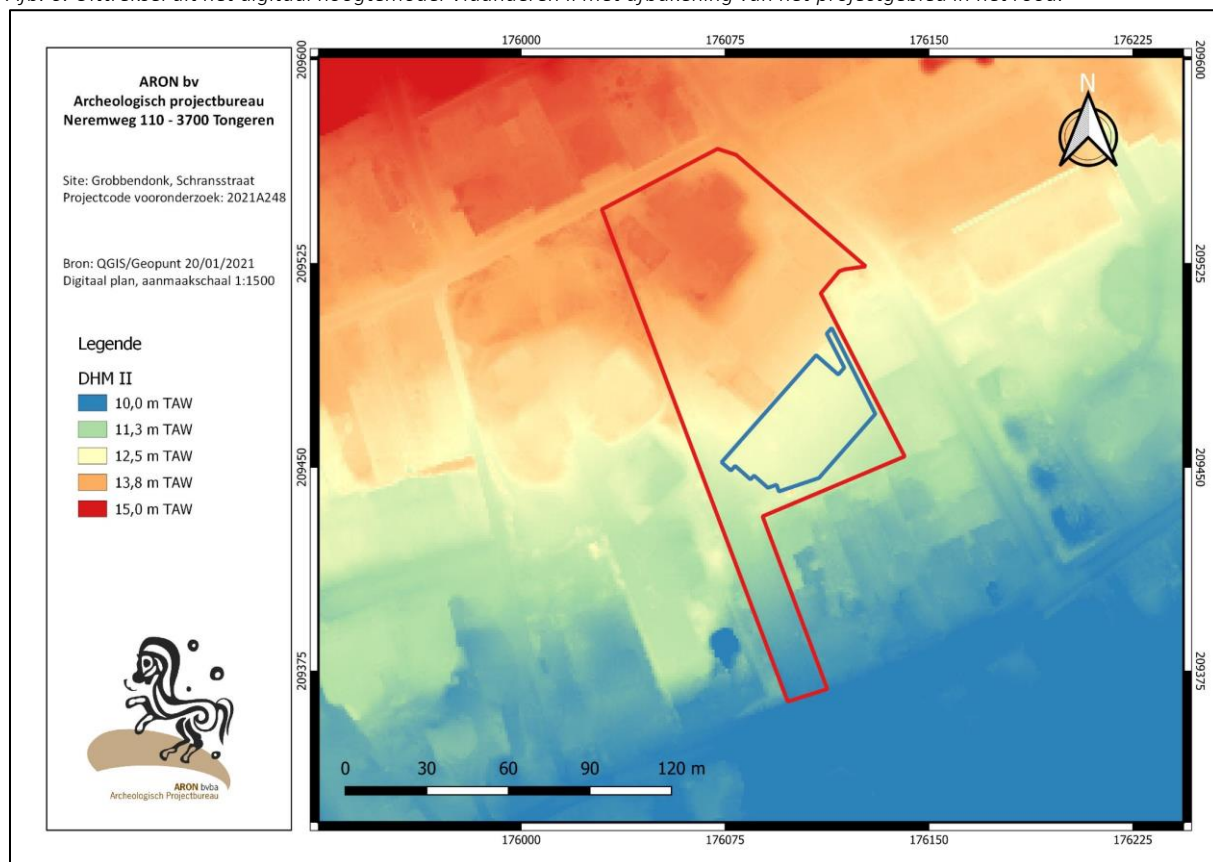
Het onderzoeksgebied is gelegen in de Kempen en behoort geomorfologisch gezien tot de depressie Schijns-Nete, een laaggelegen gebied dat zich topografisch onder de 20 m TAW situeert. De depressie wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van heel wat waterlopen, zoals de Kleine Nete die ca. 460 m ten zuiden van het projectgebied stroomt (Afb. 6).¹³ Op slechts 140 m ten zuidoosten van het terrein ontspringt een zijbeekje van de Klein Pulsebeek, die zelf ca. 330 m ten zuidoosten van het terrein parallel met de Kleine Nete de depressie Schijns-Nete ontwaterd.

Het projectgebied ligt op de noordelijke valleiwand van de Kleine Nete en de Klein Pulsbeek, op de zuidelijke flank van een NO-ZW georiënteerde heuvelrug. Het terrein helt dan ook af in zuidoostelijke richting van ca. 14 m TAW tot ca. 10 m TAW (Afb. 7-8). De zone waarbinnen bodemingrepen zijn gepland situeert zich op een hoogte van ca. 12,3 m TAW en werd vermoedelijk bij de aanleg van de verhardingen en bebouwing geëgaliseerd (zie ook 2.4 Gaafheid van het terrein).

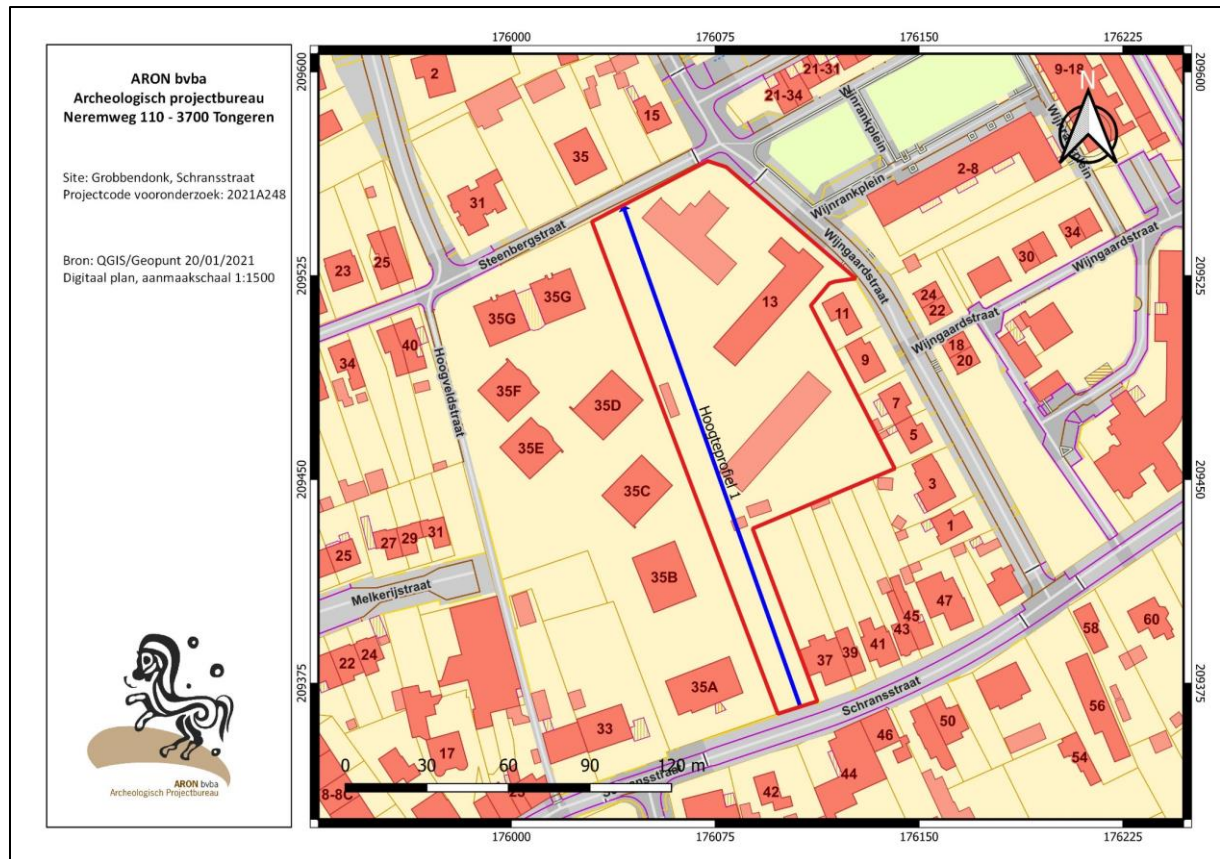
¹³ Goolaerts, S. & Beerten, K. (2006), 2.

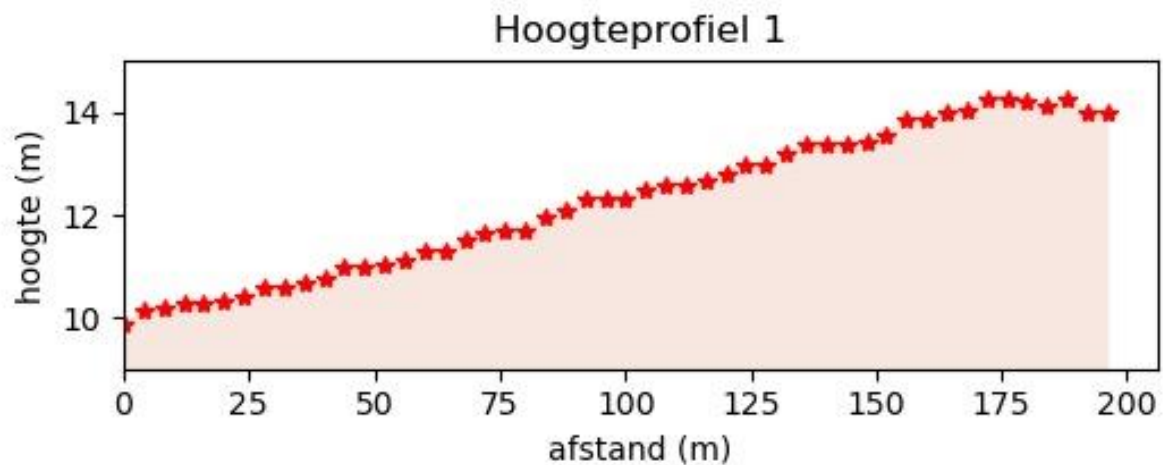
Afb. 6: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het projectgebied in het rood.

Afb. 7: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het projectgebied in het rood en zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden in het blauw.

Afb. 8.1: Situering hoogteprofielen op het onderzoeksterrein (rood).

Afb. 8.2: Hoogteprofiel van het onderzoeksterrein (QGIS/Geopunt, digitaal plan, dd. 20/01/2021, 2021A248).

Volgens de Tertiair geologische kaart ligt het projectgebied op een punt waar drie types van afzettingen samenkomen: in het noorden de *Formatie van Lillo – Formatie van Poederlee* (Afb. 9, groen), in het oosten de *Formatie van Kastelee* (Afb. 9, blauwgroen) en in het zuiden de *Formatie van Diest* (Afb. 9, roze).

De oudste afzettingen, zichtbaar naar de vallei van de Kleine Nete toe, betreffen de zanden van Diest. Deze omvatten groene tot limonietbruinige zanden, glauconietrijk en meestal grofkornelig. Kleirijke zones en mica-rijke horizonten komen voor, evenals limonietversteningen. Aan de basis komt een donkere glauconiet- en mica-

rijke, kalkhoudende, fijnkorrelige variëteit voor, meer bepaald de zanden van Dessel. In deze zanden komen microfossielen voor die een biostratigrafische inkadering toelaten in het Laat-Mioceen.¹⁴

De *Formatie van Kasterlee*, die in het oosten gekarteerd wordt, betreft bleekgroen tot bruin fijn licht glauconiethoudend, micahoudend zand met paarse klei-horizonten. Uitzonderlijk worden onderaan kleine zwarte silexkeitjes gevonden. De zanden van Kasterlee dateren uit het Pliocene.

In het noord(west)en wordt de overgang van de *Formatie van Lillo* naar de *Formatie van Poederlee* gekarteerd, daterend uit het Laat-Pliocene. Het betreft hier afzettingen van lichtgroen tot grijsbruin fijn, weinig glauconiethoudend zand met aan de basis soms limonietbanken met schelpafdrukken.¹⁵

Volgens de quartairprofieltypekaart wordt de omgeving van het onderzoeksterrein bedekt door dekzanden van de *Formatie van Wildert* (Afb. 10, nr. 21). De eenheid bestaat uit een geel en geelgrijs vrij goed gesorteerd zwaklemig kwartshoudend zand. Sporadisch is het grindhoudend, waarschijnlijk door cryoturbatie van de onderliggende grindrijke afzettingen. Soms wordt aan de basis een keienlaag aangetroffen. De dikte van deze zanden varieert tussen 1 en 4 m.¹⁶ Deze zanden rusten ter hoogte van het onderzoeksterrein op het Tertiair substraat.

In de vallei van de Kleine Nete, op slechts ca. 80 m ten zuiden van het onderzoeksterrein, is het Tertiair substraat bedekt met de *Formatie van Singraven*, (Afb. 10, nr. 1). Deze eenheid bestaat uit klei, weinig en siltig fijn zand en soms grof zand. Hier en daar komen pure veenlagen voor. Vaak is de formatie ijzerhoudend. Deze afzettingen zijn het resultaat van (sub)recente alluvatie in het bekken van de Grote en Kleine Nete en het Groot Schijn. De dikte bedraagt meestal 1 à 2 m.¹⁷

Op de top van de heuvelrug, ca. 135 m ten noordwesten van het projectgebied, dagzoomt het Tertiair substraat (Afb. 10, nr. 43).

De bodemkaart (Afb. 11) geeft voor het grootste deel van het projectgebied een Sdm-bodem weer. Het zuiden en het oosten van het terrein worden gekenmerkt door OB-bodems, antropogeen gewijzigde – in dit geval bebouwde – gronden. Naar het lager gelegen zuiden toe, in de vallei, komen vnl. bodems zonder profielontwikkeling voor (..p).

Sdm-bodems zijn matig natte lemig zandbodems met dikke antropogene humus A-horizont oftewel plaggenbodems. Plaggenbodems worden al sinds de jaren '50 van vorige eeuw opgenomen op de bodemkaarten. Op basis van informatie van archeologische opgravingen doorheen de jaren kunnen deze bodems vandaag aan de hand van een verschillend beheer in verschillende categorieën onderverdeeld worden. Zo zijn er de plaggenbodems *senso stricto*, die vanaf de late middeleeuwen de landbouwproductie vergrootten door een intensivering met behulp van bemesting. Hierdoor konden de akkers jaarlijks benut worden en hoefden ze niet meer braak te liggen. Humusrijk materiaal (zoals bosstrooisel, heide- en/of grasplaggen) werd gebruikt om de (vloeibare en vaste) dierlijke mest van het gestalde vee te binden. Dit mengsel werd vervolgens op de akkers gestrooid. Omdat dit humusrijke materiaal behalve organisch afval ook veel minerale bestanddelen (zand en/of klei afkomstig van de plaggen) bevatte, ontstond ten gevolge van een eeuwenlange, intensieve bemesting een dikke humushoudende bovenlaag. Andere beheersvormen die voor de dikke antropogene humus A-horizont zorgden, zijn verhoogde velden, beddenbouw, diepploegen en het nivelleren van velden.¹⁸

De hydromorfe plaggenbodem die op het onderzoeksterrein aangeduid wordt, bestaat uit een grijsachtige of bruinachtige bovengrond van ten minste 60 cm dikte. De onderkant van de plaggenhorizont is dikwijls zwartachtig en humusrijk; het betreft de oorspronkelijke Ap-horizont van een begraven profiel die met de plaggenhorizont verwerkt is. Indien het begraven profiel een verbrokkelde textuur B of een gesolifluëerde afzetting zonder profieldifferentiatie is, komen duidelijke roestverschijnselen voor; is de ondergrond gevormd door een hydromorfe podzol dan worden er geen roestverschijnselen waargenomen. De plaggenhorizont zelf vertoont weinig of geen gleyverschijnselen. Soms worden fijne, donker roodbruine roestadertjes waargenomen tussen 40 en 60 cm. Wanneer het humusgehalte hoog is en de horizont zwartachtig, dan zijn de roestverschijnselen moeilijk te herkennen.¹⁹

¹⁴ Schiltz, M., Vandenberghe, N. & Gullentops, M (1993), 15.

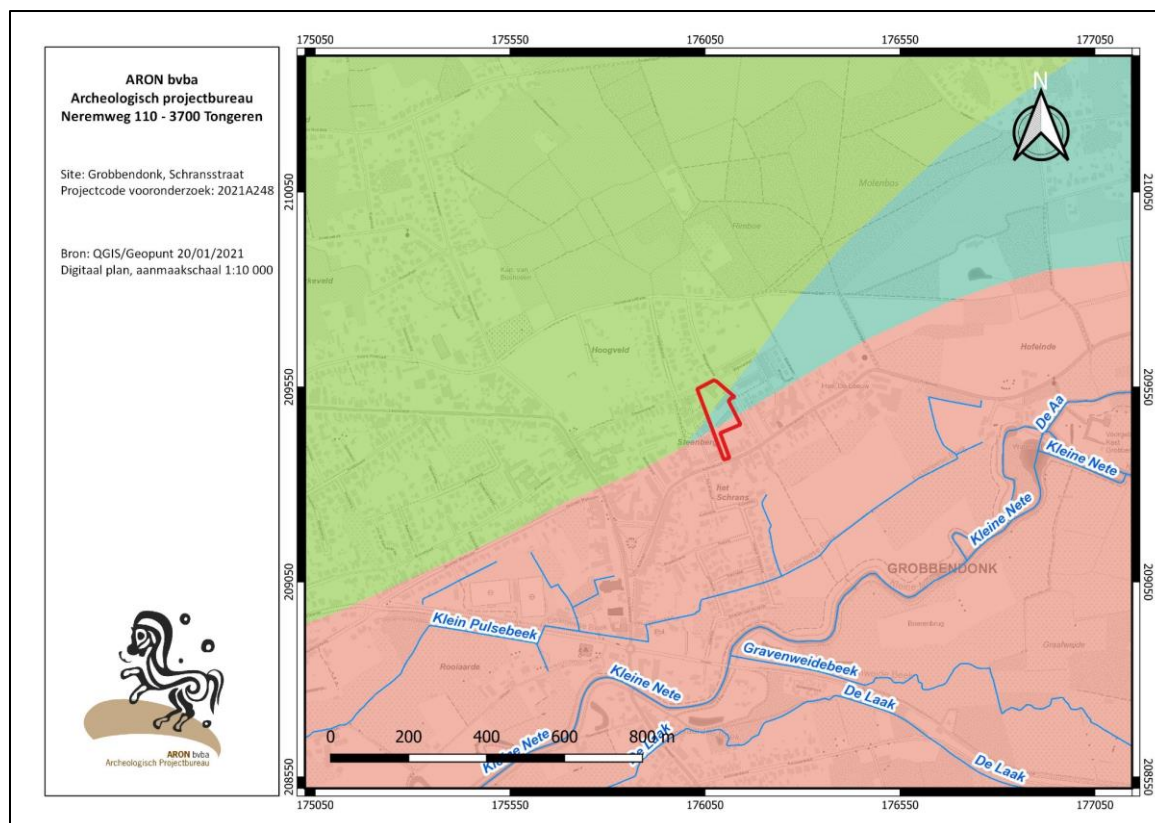
¹⁵ Schiltz, M., Vandenberghe, N. & Gullentops, M (1993), 15-17.

¹⁶ Goolaerts, S. & Beerten, K. (2006), 10.

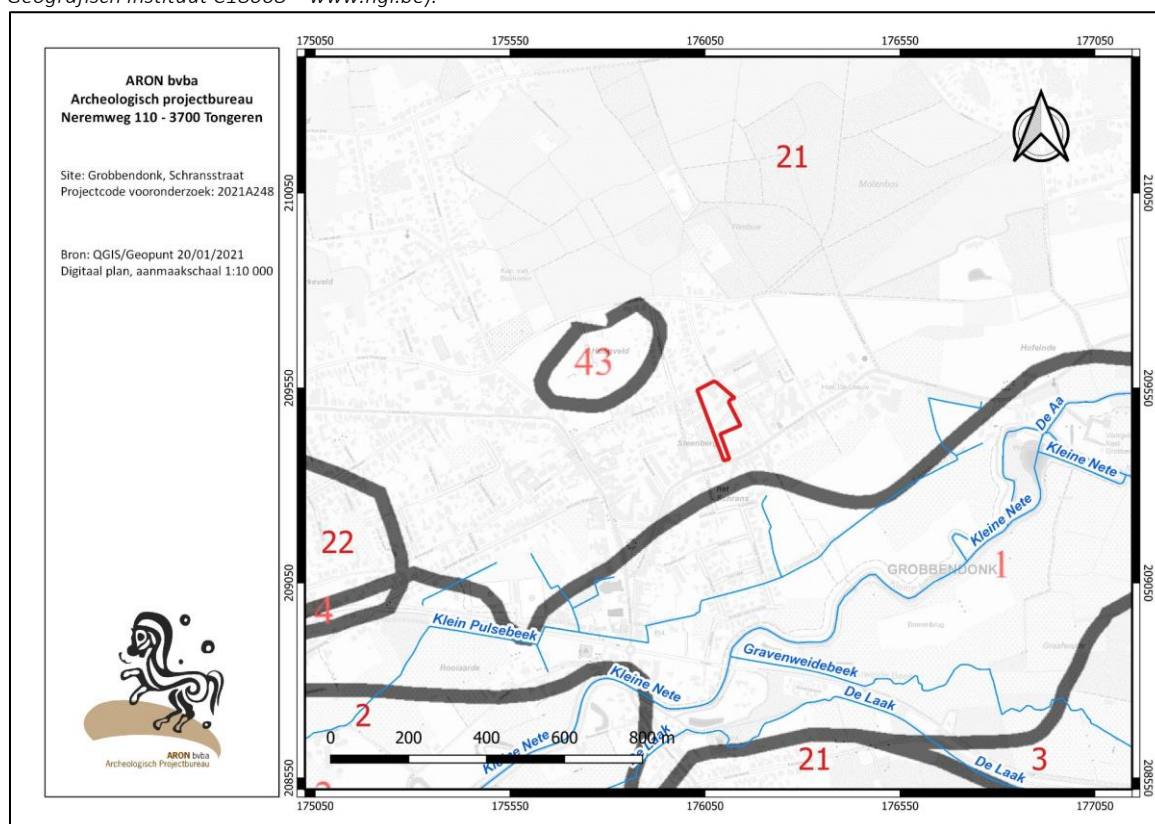
¹⁷ Goolaerts, S. & Beerten, K. (2006), 8.

¹⁸ Langohr (2001), 113-118.

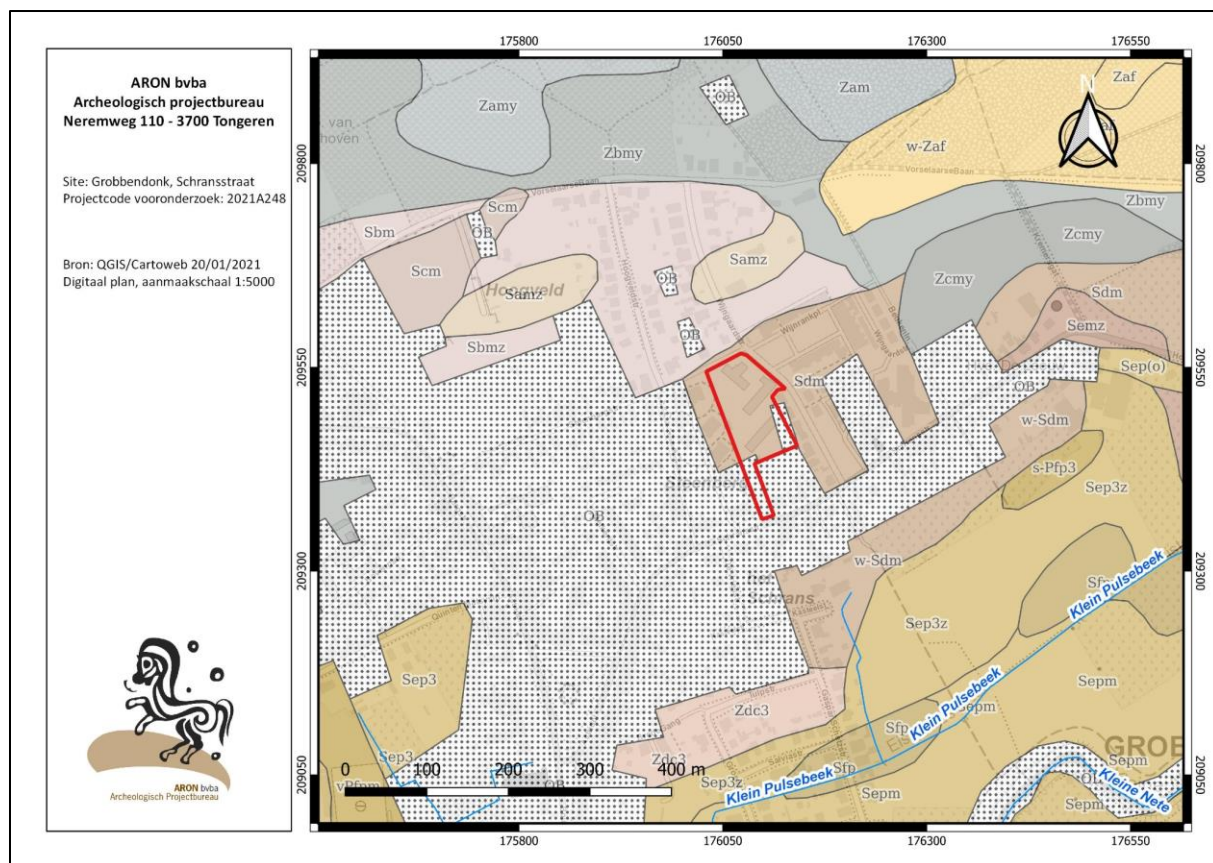
¹⁹ Baeyens (1971), 64-65.

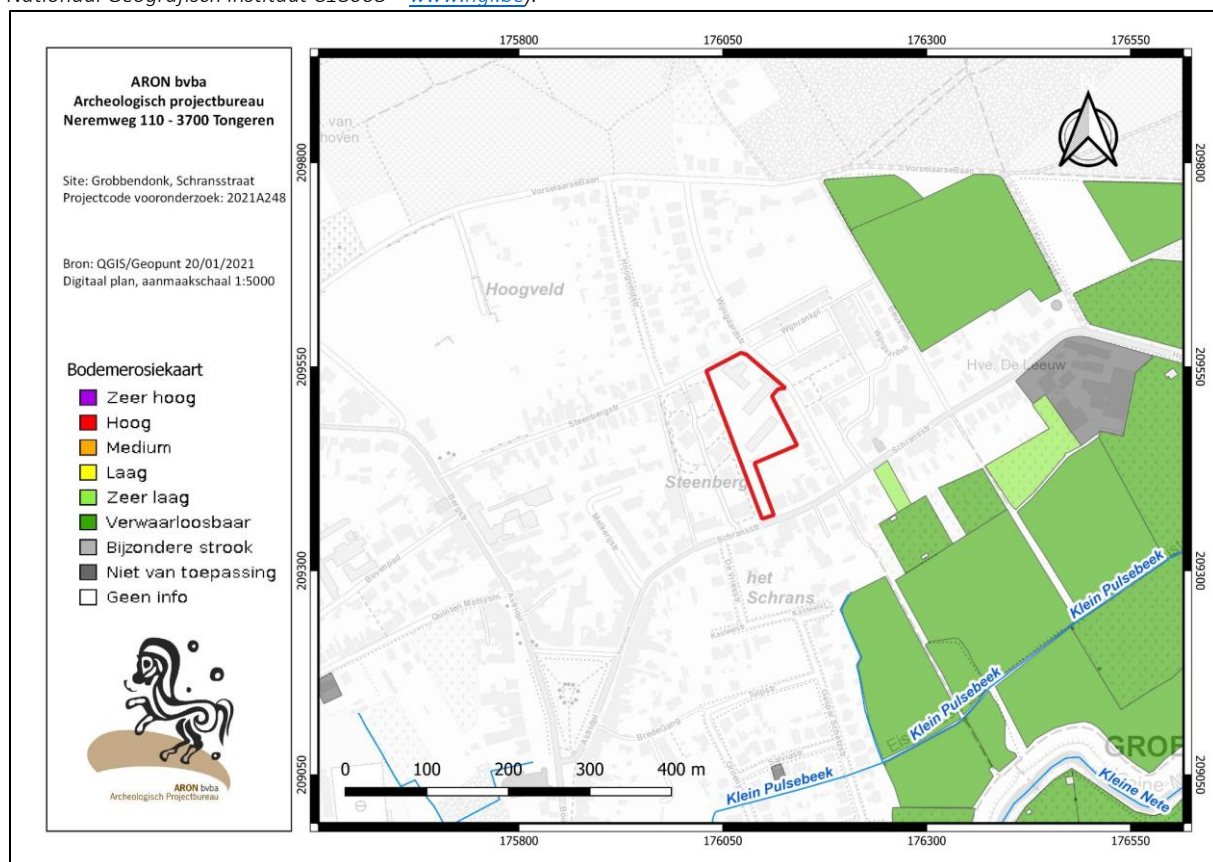
Afb. 9: Uittreksel tertiaire kaart en met afbakening van het projectgebied in het rood (Roze: Formatie van Diest, blauwgroen: Formatie van Kasterlee, groen: Formatie van Lillo – Poederlee) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 10: Uittreksel Quartair profieltypekaart kaartblad 16: Lier met afbakening van het projectgebied in het rood (1: F. van Singraven, 2: F. van Singraven – bedekt alluvium, 3: F. van Singraven – F. van Wildert, 4: F. van Singraven – F. van Wildert – lemige deklagen op zandige deklagen, 21: F. van Wildert, 22: F. van Wildert – lemige deklagen op zandige deklagen, 43: Tertiair substraat), (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 11: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb.12: Potentiële bodemerosiekaart per perceel 2021 met aanduiding van het projectgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

De potentiële bodemerosiekaart per perceel 2021 (*Afb. 12*) geeft voor het projectgebied geen informatie weer. Percelen in de omgeving worden als laag tot verwaarloosbaar erosiegevoelig weergegeven, ook ter hoogte van de valleiwand. Eenzelfde erosiegevoeligheid kan dan ook in principe voor het projectgebied verwacht worden.

2.2 Historische situering

2.2.1 Beknopte historiek van Grobbendonk

Reeds van in de middeleeuwen kwamen in Grobbendonk regelmatig toevallige, archeologische vondsten aan het licht. Toch is de gemeente niet echt rijk aan prehistorische vindplaatsen: met uitzondering van een Bronstijdgrafveld (1000-700 voor Christus) op de Scheidhaag, beperken de archeologica zich tot geïsoleerde vondsten op diverse plaatsen, waardoor het zeer moeilijk is om definitieve conclusies te trekken over de aard en de omvang van lokale prehistorische nederzettingen.²⁰ De oudste vondst op de locatie van de latere vicus van Grobbendonk is te plaatsen in het neolithiserend mesolithicum (*zie infra*, CAI-locatie 206976). Daarnaast werden ook schaarse sporen aangetroffen uit de metaaltijden.²¹

Daarentegen wijzen talrijke oudheidkundige vondsten uit de Romeinse en de Merovingische periode op het toenmalige belang van de gemeente: in de jaren 1970 werd een uitgebreide archeologische campagne opgezet met als doel de Gallo-Romeinse nederzetting op het Hoogveld, gelegen ten noorden van het centrum, te onderzoeken.²²

De vicus van Grobbendonk was gedurende de eerste drie eeuwen van onze jaartelling vermoedelijk het belangrijkste administratief, economisch en religieus centrum van de Antwerpse Kempen.²³ Mogelijk is de vicus ontstaan langs het kruispunt van een route van Bavay naar Nijmegen en één richting Tongeren, wellicht in combinatie met een vaarroute over de in de Romeinse periode vermoedelijk nog bevaarbare Nete.²⁴

Het begin van de Romeinse bewoning kan geplaatst worden onder de regering van keizer Claudius. Een militaire oorsprong is mogelijk, maar kon tot nog toe niet bewezen worden.

De oudste Romeinse bewoningskern is te situeren ten zuiden van het in de vicus aangetroffen wegenknooppunt, gesitueerd op zo'n 300 m ten noordwesten van het huidige projectgebied (*Afb. 13*).²⁵ De twee betrokken straten zijn respectievelijk noord-zuid en oost-west georiënteerd en liggen zo op vermoedelijk op ca. 250 m ten westen en 125 m ten noorden van het huidige projectgebied.

Deze oorspronkelijke Romeinse nederzetting heeft op een korte tijd een grote uitbreiding genomen tot een vicus met tempelcomplex in het noorden en een ambachtelijke zone in het oosten.²⁶ Deze werd ingeplant op een reeds eeuwen bewoond en in cultuur gebracht terrein van 12 tot 20 hectare, ruwweg gelokaliseerd tussen de huidige Vorselaarse baan en de Steenbergstraat.²⁷

De steenbouwfase van de vicus mag geplaatst worden vanaf het begin van de 2de eeuw. Hierbij werd de oriëntatie van de voorgaande houtbouwfase gerespecteerd. Tijdens uitgevoerde onderzoeken in de vicus werden naast verschillende woongebouwen, veelal in serie langs de weg gelegen en met de korte zijde naar de straat gericht, ook bijgebouwen met waterputten, afbakeningsgreppels, kuilen en tot slot ook enkele publieke gebouwen aangetroffen. Deze omvatten concreet o.a. drie tempels, een badgebouw en een mogelijke herberg of een

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grobbendonk [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14412> (Geraadpleegd op 19-01-2021)

²¹ De Boe (1977), 10-11; Reyns e.a. (2015), 11; cai.onroenderfgoed.be.

²² De Boe (1977), 10-11, cai.onroenderfgoed.be.

Door recente urbanisatie, onder meer de aanleg van de Wijngaard- en de Hoogveldstraat circa 1965, is een deel van de vicus voor verder onderzoek verloren.

²³ Delaruelle (2016), 406; Heirbaut e.a. (2017), 13.

²⁴ De Boe (1985), 103-105; Heirbaut e.a. (2017), 13.

²⁵ De Boe (1977), 105-107; Bruggeman & Reyns (2013), 20.

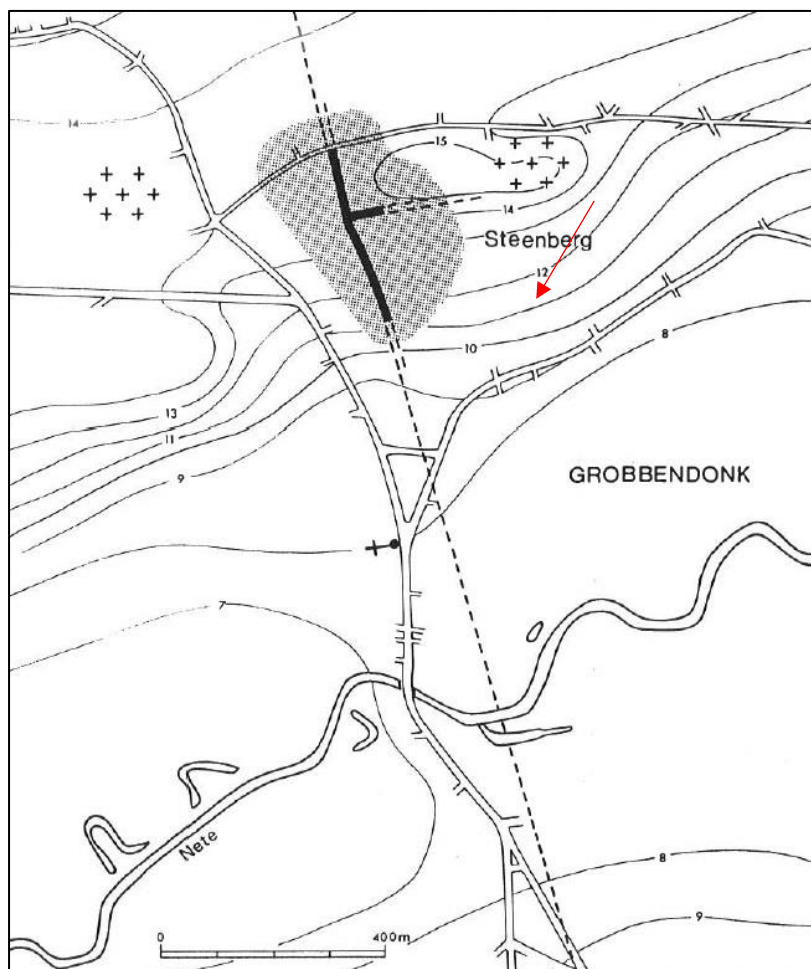
²⁶ De Boe (1977), 16-17; De Boe 1985, 107-109; Reyns e.a. (2015), 11

²⁷ De Boe (1977), 10-11, cai.onroenderfgoed.be.

stapelhuis. De aanwezigheid van pottenbakkersovens en resten van metaalbewerking (ijzer en brons) wijst bovendien op artisanale activiteiten.²⁸

Ten oosten en ten westen van de vicus lagen grafvelden, maar ook ten zuiden van de vicus is een Romeins crematiegraf gekend (zie ook respectievelijk Afb. 3, nrs. E – D – B).²⁹

In de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw kende de vicus een bloeiperiode. Aan de bloeiperiode kwam in de loop van de 3de eeuw een einde. Tijdens de slotfase vond er nog wel een zekere bouwactiviteit plaats met opnieuw houtbouw, met de aanwezigheid van een Grubenhaus. Rond 275 kwam er een definitief einde aan de bewoning, mogelijk na vernieling door een brand. De ruïnes werden als steengroeve gebruikt voor onder meer de Romaanse kerk uit de 10de-11de eeuw.³⁰

Afb. 13: Topografische kaart met voormalige aanduiding van de vicus (grijs) en aanduiding van de wegtracés (zwart). De locatie van het huidige onderzoeksterrein is indicatief met een rode pijl aangeduid (Bron: Mertens 1961, analoog plan, dd onbekend, aanmaatschaal onbekend, 2021A248).

Na het verval in de derde eeuw werd de vicus mogelijk ingepalmd door een kleine, Frankische landbouwgemeenschap, waarvan de aanwezigheid wordt bevestigd door de ontdekking van twee Merovingische grafvelden.

In de middeleeuwen maakte de heerlijkheid Grobbendonk deel uit van de meierij Zandhoven in het markgraafschap Antwerpen. Tot de 18de eeuw werd de gemeente onder meer geciteerd onder de benaming Ouden, Uden, Ouwen..., vermoedelijk in de betekenis van een oude nederzetting aan een bos of een woud. De bakermat van deze nederzetting was gelegen in het huidige gehucht Boshoven in het noorden van de gemeente. Bij de oprichting van de eerste stenen kerk van Ouwen (romaanse stijl) in de 11de, 12de eeuw aan het Kerkeveld, werden zoals reeds vermeld, de inmiddels vervallen Gallo-Romeinse vicusgebouwen als steengroeve gebruikt. Dat

²⁸ De Boe (1977), 47-53; De Boe (1985), 111-114; Reyns e.a. (2015), 11

²⁹ Verbeeck (2010), 10.

³⁰ De Boe (1977), 47-53; De Boe (1984b), 78; Reyns e.a. (2015), 11

dit kerkje zich bevond ter plaatse van vroegere houten kerkjes (opklimmend tot eind 8ste- begin 9de eeuw) en boven een Merovingisch grafveld, getuigt opnieuw van een continue bewoning. Op deze plaats bevindt zich thans het zogenaamde "Kapelletje van Boshoven".

De benaming Grobbendonk duikt pas op vanaf de 17de eeuw: *grobbe* betekent water of gracht, *een donk* daarentegen is een zandige verhevenheid in een moeras of een landtong omgeven door water; Grobbendonk past bijgevolg uitstekend als toponiem bij de plaats waar het oude kasteel van de heren van Grobbendonk zich bevond, op zo'n 800 m ten oosten van het huidige onderzoeksterrein, nabij de samenvloeiing van de Aa en de Kleine Nete.³¹

2.2.2. Beknopte historie van het projectgebied

Cartografische bronnen tonen aan dat het projectgebied gedurende de voorbije twee eeuwen steeds in gebruik was als akker of veld, tot in de 20ste eeuw de huidige schoolgebouwen op het terrein opgetrokken werden. In de 18de eeuw liep een weg in het oosten over het terrein. Een schrans situeert zich ten zuiden van het projectgebied.

Deze weg is duidelijk zichtbaar op *de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden*, opgesteld op initiatief van *Graaf de Ferraris* (ca. 1777, *Afb. 14*). De weg loopt vanaf de brug over de Kleine Nete aan 'het Schrans' over de oostzijde van het huidige onderzoeksterrein richting de hoger gelegen akkers in het noorden. In het zuiden wordt het onderzoeksterrein reeds begrensd door een voorloper van de huidige Schransstraat die de kern van Grobbendonk in het westen verbindt met het oude kasteel van Grobbendonk in het oosten. Aan weerszijden van het wegtracé is her en der bebouwing zichtbaar, met rondom akkers en velden. Ook het projectgebied is onbebouwd en als landbouwgrond in gebruik.

Op de *Atlas der Buurtwegen* (ca. 1840, *Afb. 15*) is de weg in het oosten van het terrein verdwenen. Het projectgebied blijft onbebouwd en is nog steeds in gebruik als akker of veld. De huidige percelering is op deze kaart al enigszins herkenbaar. De *Vandermaelenkaart* (1846-1854, *Afb. 16*) geeft een gelijkaardig beeld.

Op de *topografische kaarten van 1873* (*Afb. 17*) en 1904 is het uiterste zuiden van het projectgebied ingekleurd als woonperceel, maar op het betrokken perceel is geen bebouwing afgebeeld. Het noorden van het projectgebied blijft in gebruik als akker of veld met een voetweg ter hoogte van de oostelijke perceelgrens. Vlak ten westen van het terrein ligt een vijver. Het terrein ligt volgens de topografische kaart tussen de hoogtelijnen van 9 en 13 m. Hett terrein ter hoogte van de geplande bodemingrepen situeert zich van zuid naar noord tussen 11 en 12 m TAW.

Omstreeks 1939 worden de percelen in het zuiden aan de Schransstraat bebouwd, maar op het projectgebied zelf is geen bebouwing zichtbaar en blijft de situatie dus onveranderd (*Afb. 18*).

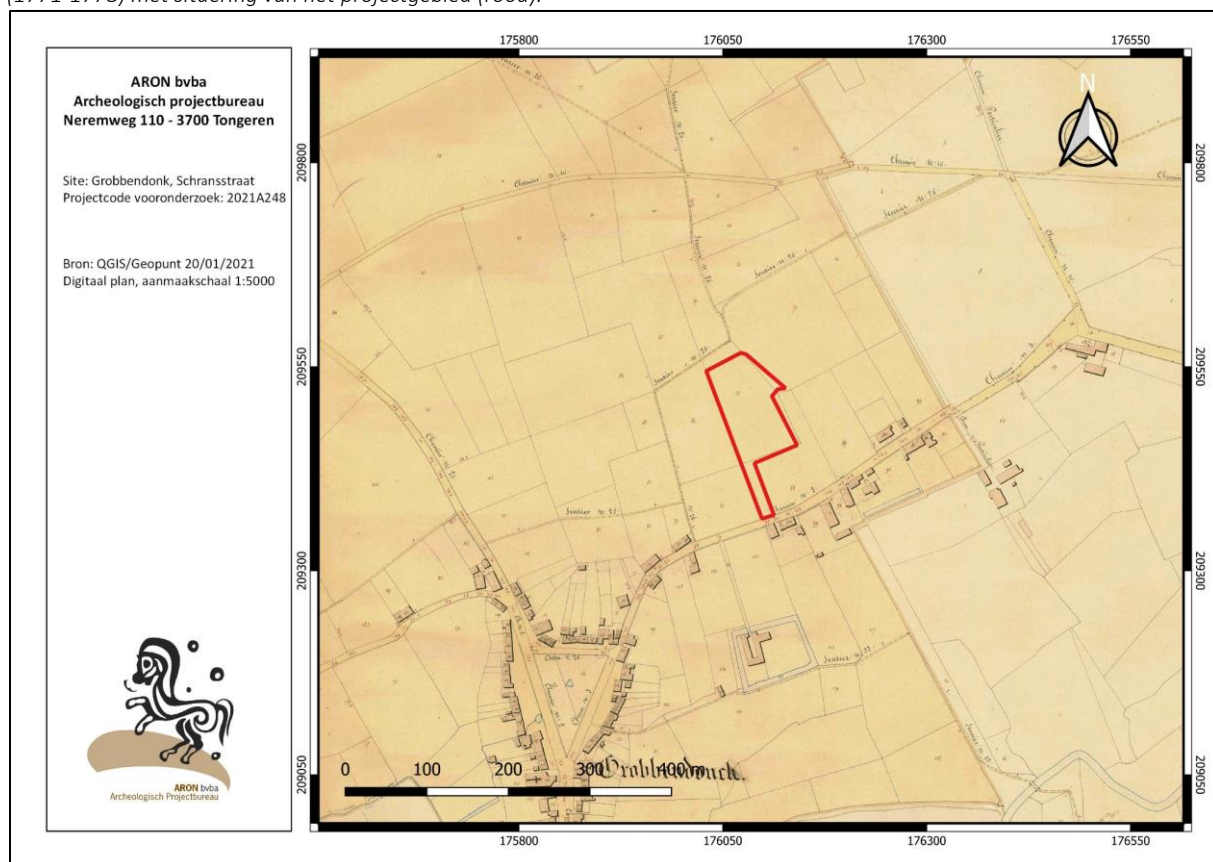
De eerste bebouwing op het onderzoeksterrein is zichtbaar op de *topografische kaart van 1969* en omvat de huidige drie schoolgebouwen centraal en in het noorden. Tussenin liggen enkele kleinere bijgebouwen, evenals in het zuiden (*Afb. 19*).

Tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw volgde de bouw van een aantal bijgebouwen op het terrein en werden de drie zuidelijke gebouwen afgebroken (*Afb. 20-21*).

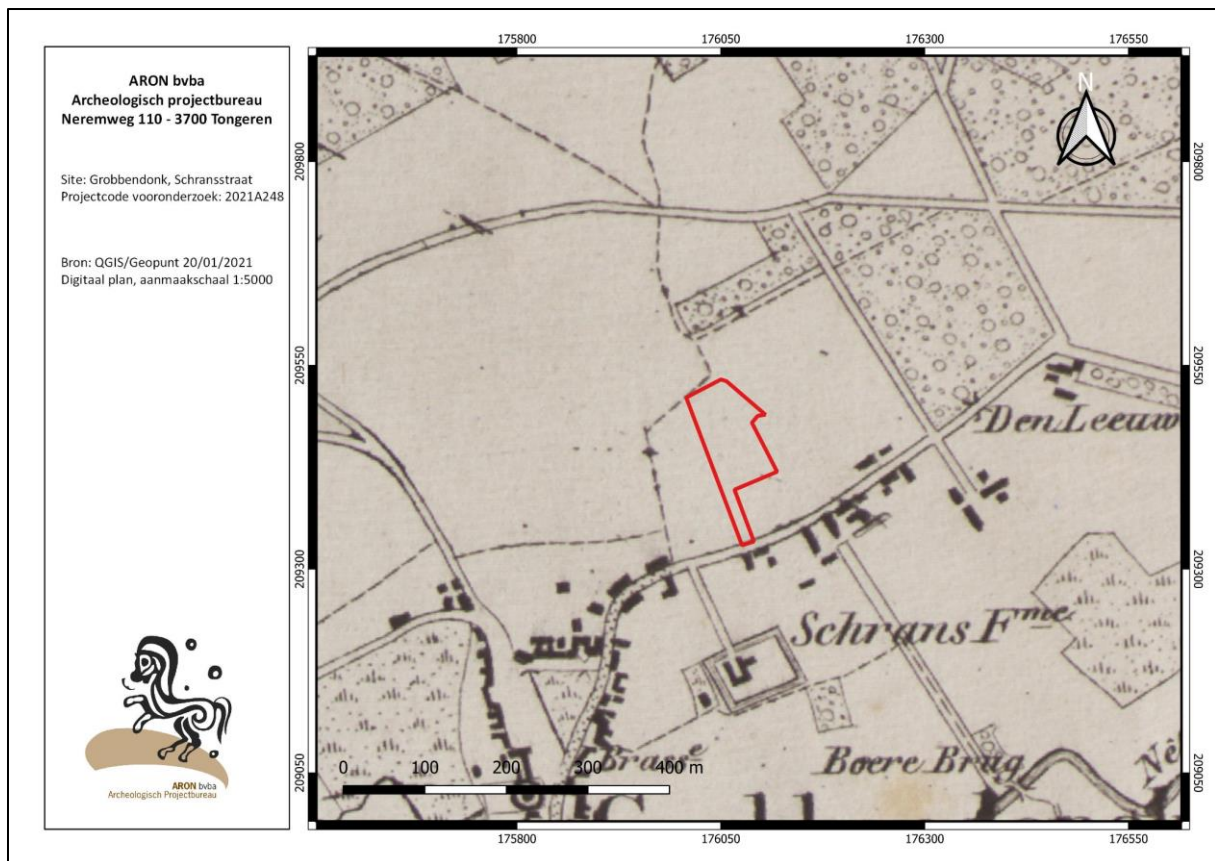
³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grobbendonk [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14412> (Geraadpleegd op 19-01-2021)

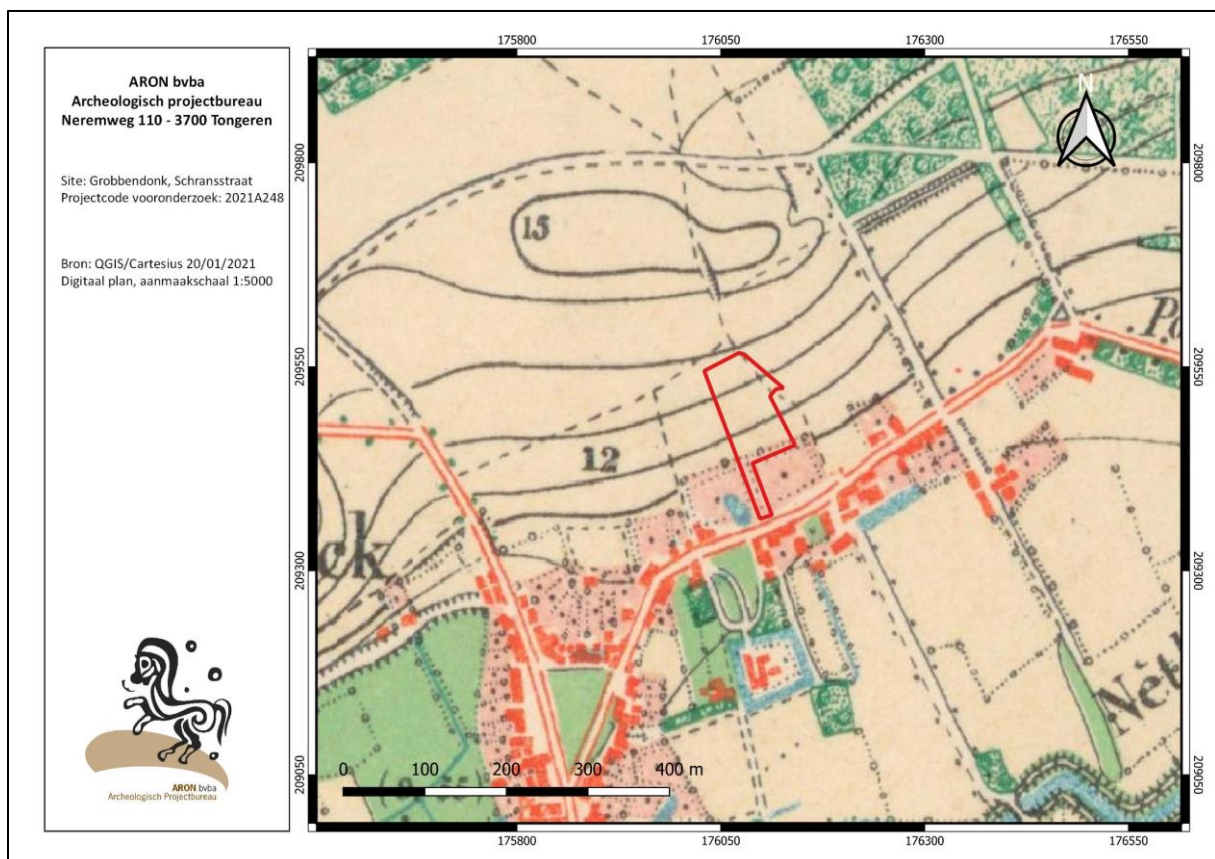
Afb. 14: Detail uit de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het projectgebied (rood).

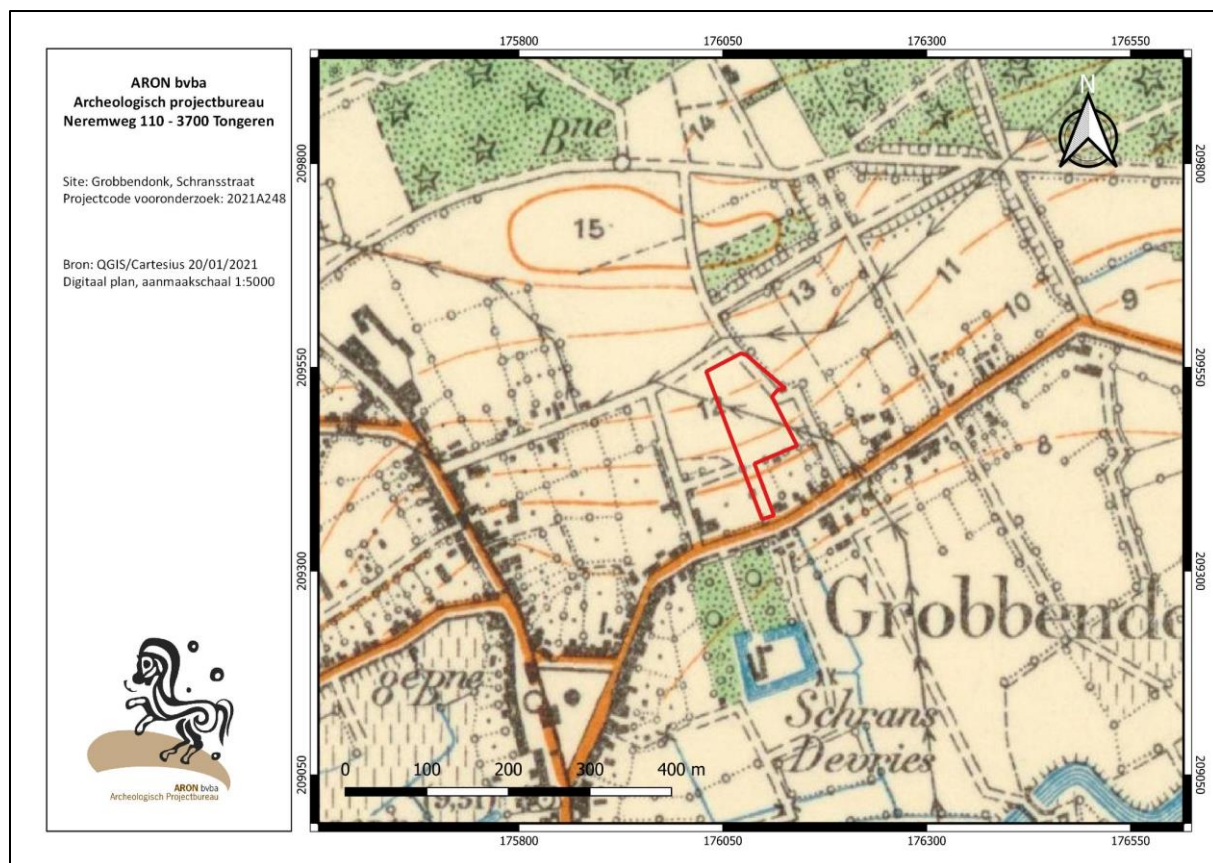
Afb. 15: Atlas van de Buurtwegen (ca. 1841) met aanduiding van het projectgebied (rood).

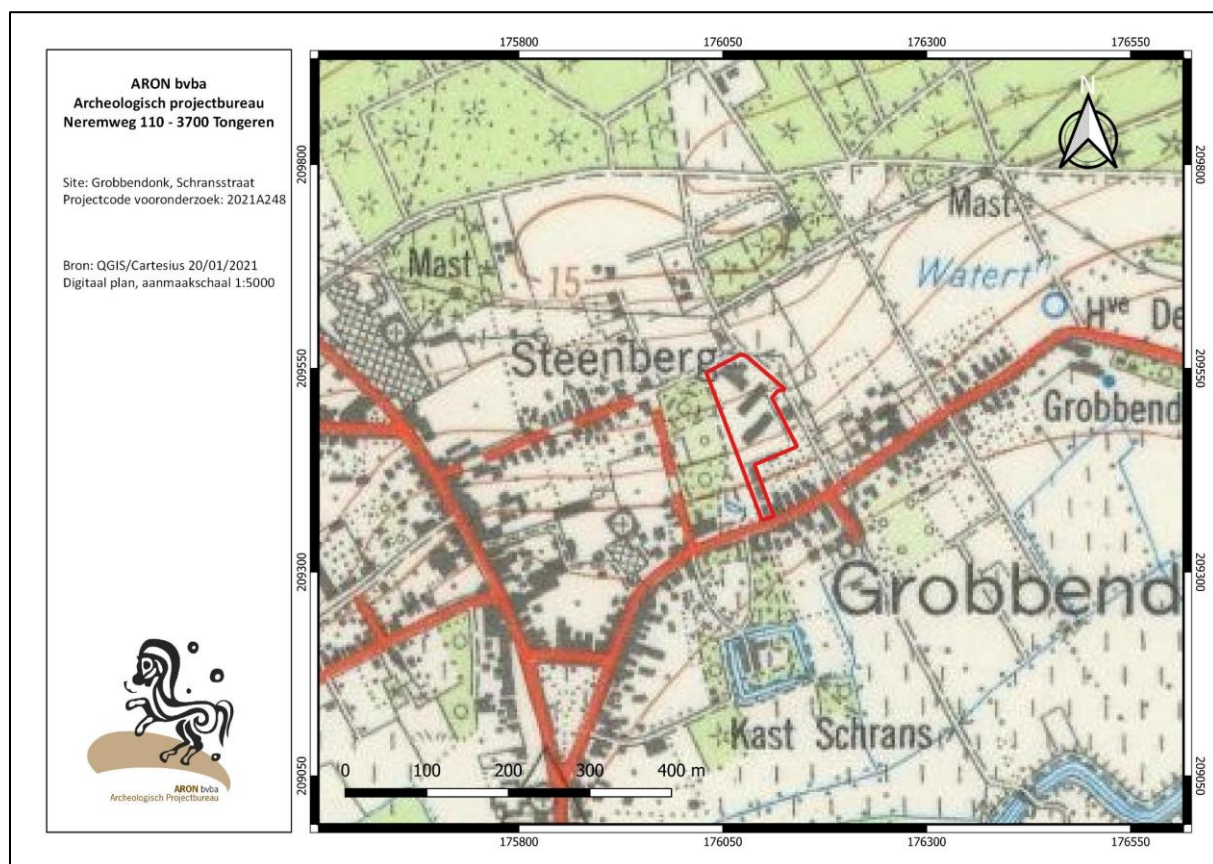
Afb. 16: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (rood).

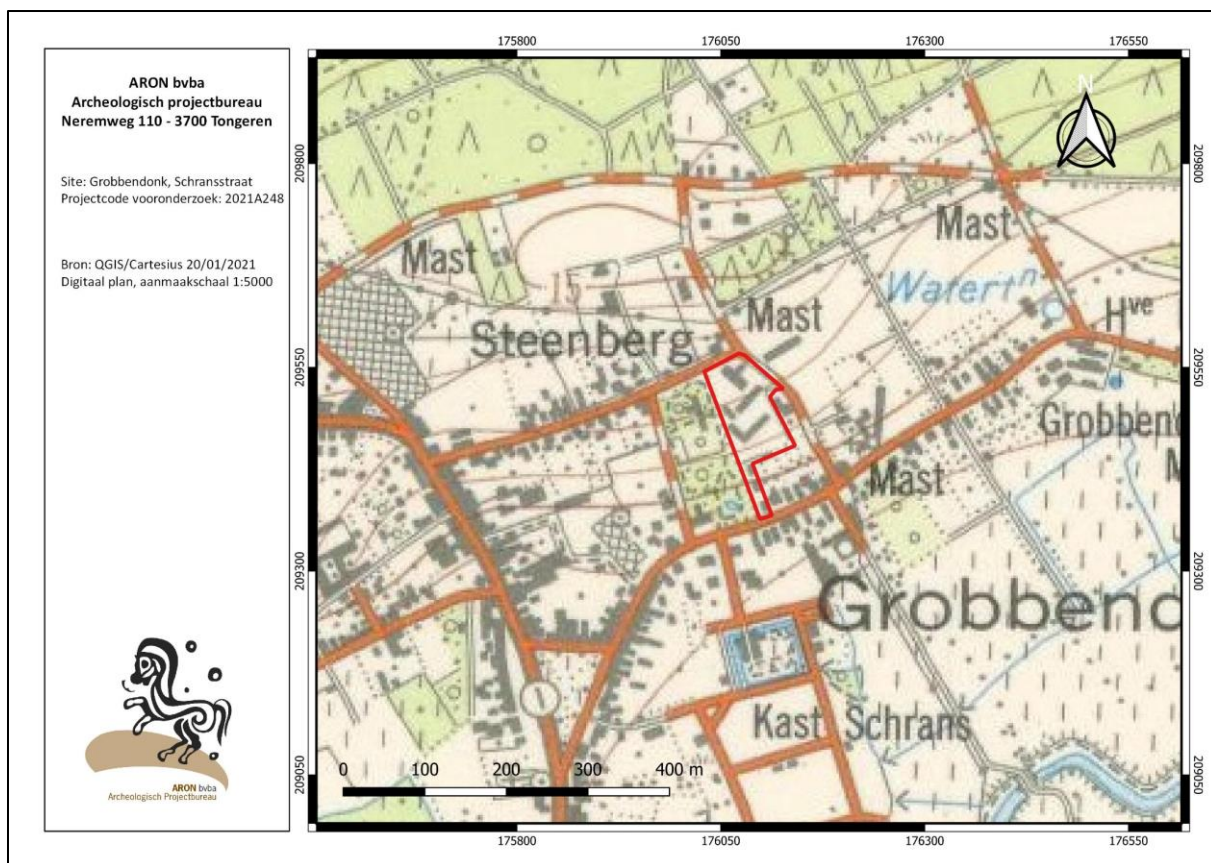
Afb. 17: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het projectgebied (rood).

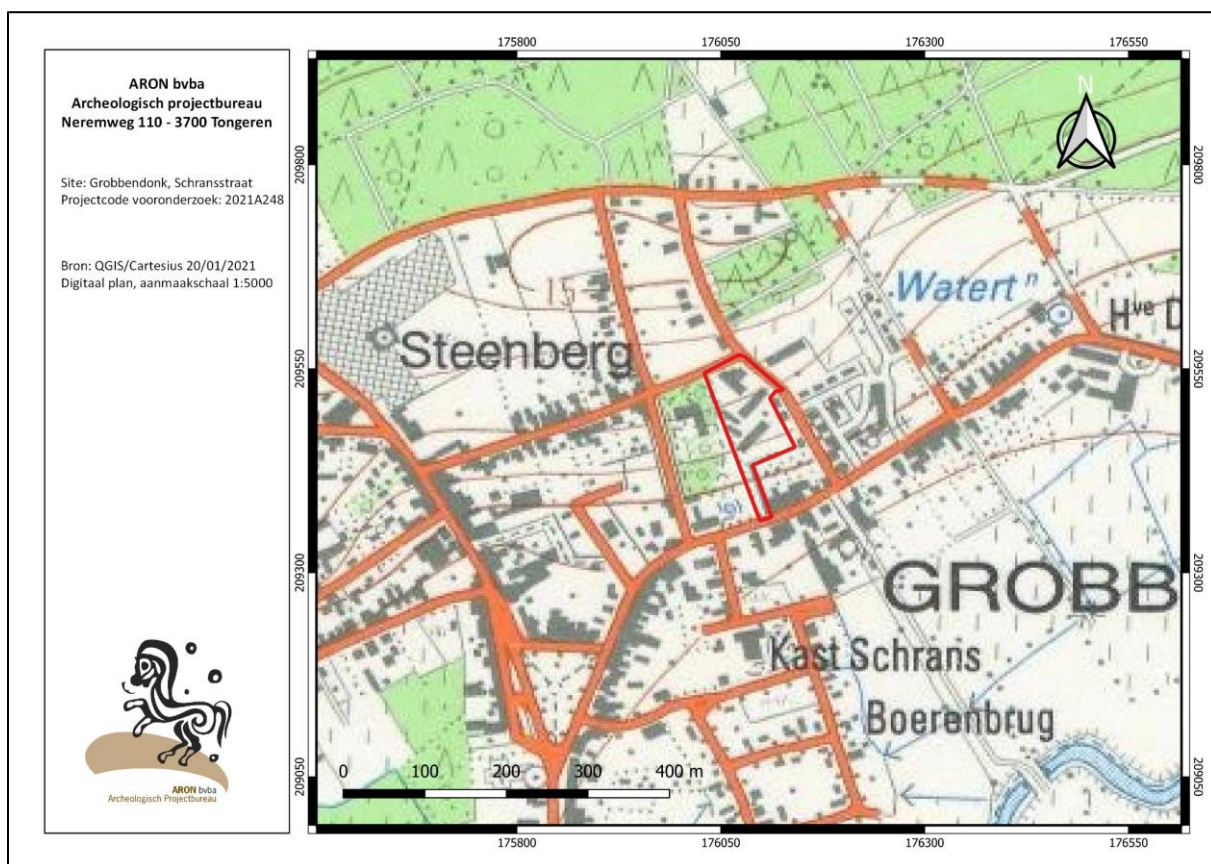
Afb. 18: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 19 : Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 20: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het projectgebied (rood).

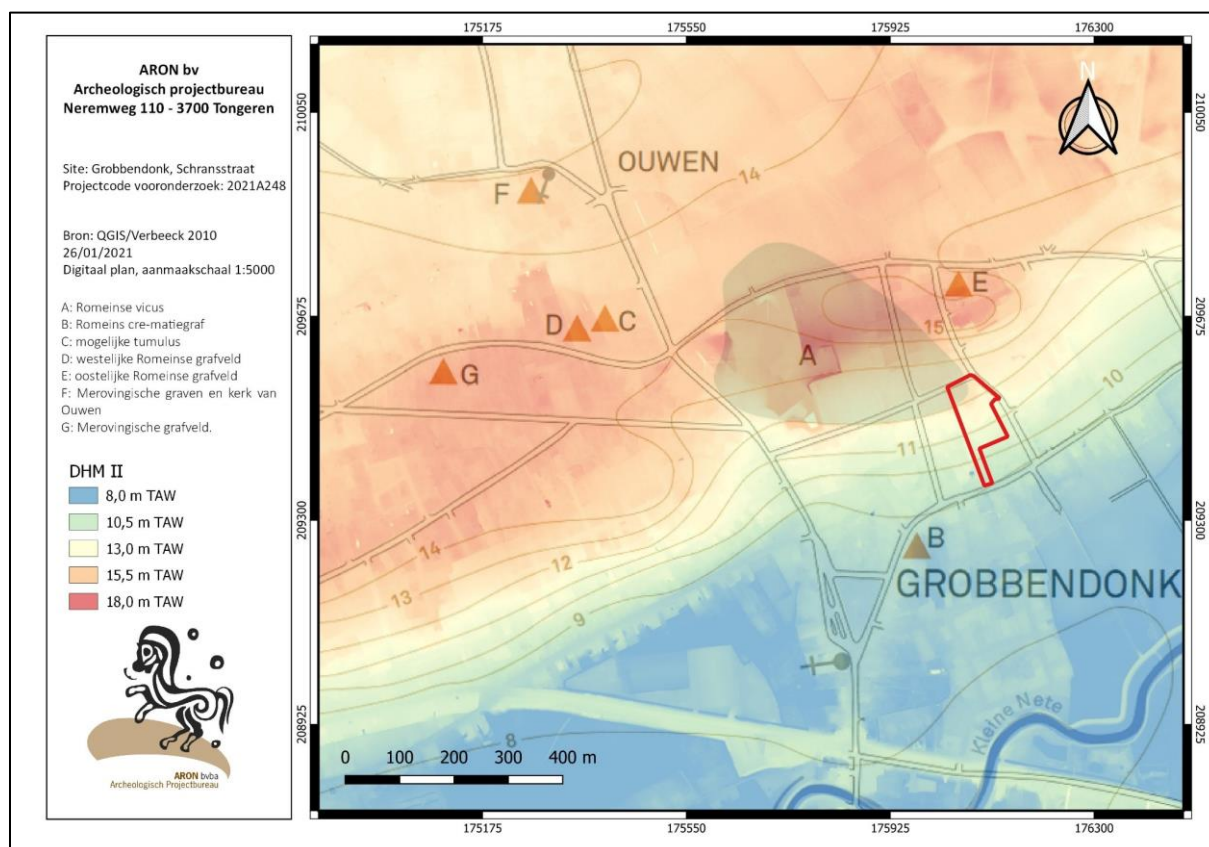

Afb. 21: Topografische kaart uit 1989 met aanduiding van het projectgebied (rood).

2.3 Archeologische situering van het projectgebied

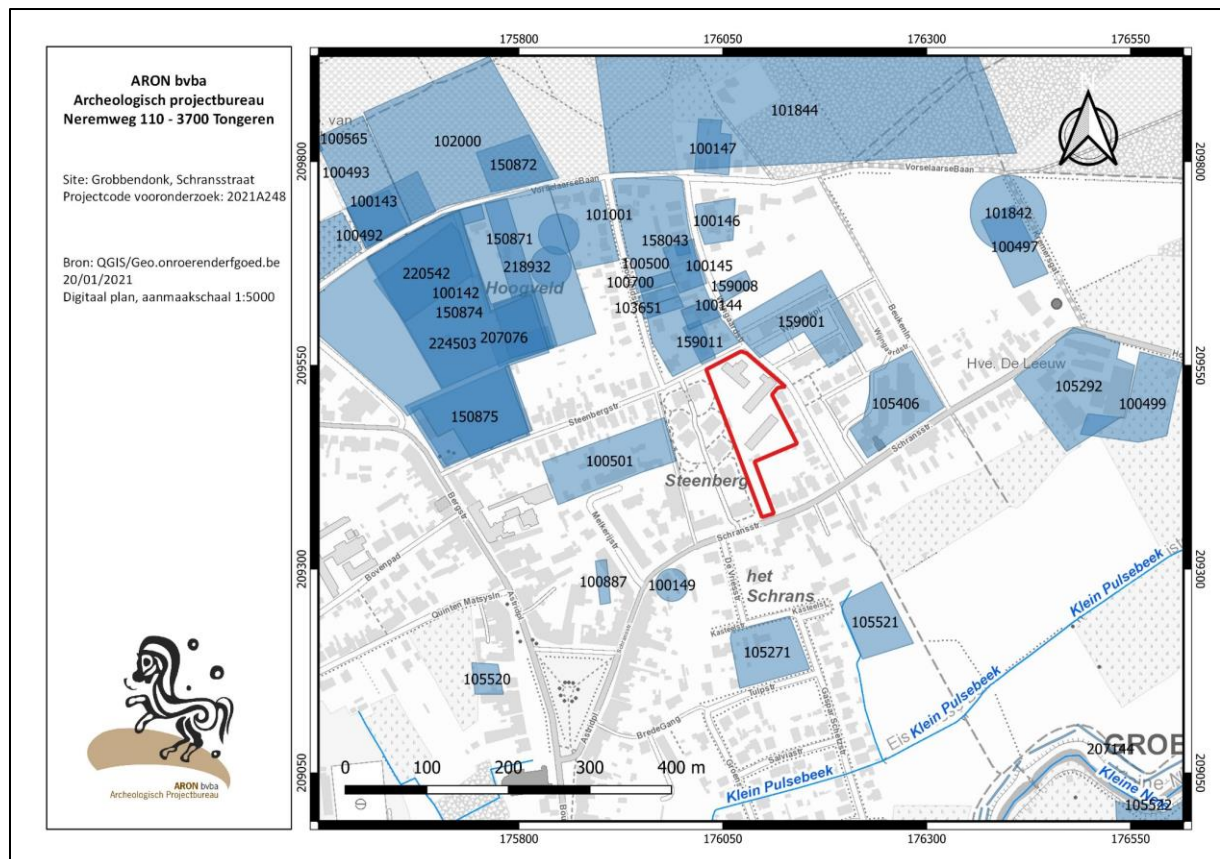
In Grobbendonk zijn zoals reeds vermeld werd archeologische vindplaatsen gekend die dateren vanaf de steentijd. Met uitzondering van een Bronstijdgrafveld (1000-700 voor Christus) op de Scheidhaag (dertig tot veertig urnen noord-zuid-georiënteerd), zouden de archeologica zich echter beperken tot geïsoleerde vondsten (silexvoorwerpen als pijlpunten, schrapers, lemmers, een bijl, een deel van een dolk...) op diverse plaatsen (o.a. Floris Primstraat, Zandstraat en Bevrijdingsstraat), waardoor het zeer moeilijk is om definitieve conclusies te trekken over de aard en de omvang van lokale prehistorische nederzettingen. Deze vondsten getuigen echter samen met de talrijke CAI-locaties daterend uit latere periodes wel van een schijnbaar continue menselijke aanwezigheid in de omgeving van Grobbendonk.

Talrijke oudheidkundige vondsten uit de Romeinse en de Merovingische periode wijzen op het toenmalige belang van Grobbendonk: in de jaren 1970 werd een uitgebreide archeologische campagne opgezet met als doel de Gallo-Romeinse nederzetting op het Hoogveld, gelegen ten noorden van het centrum, te onderzoeken: een indrukwekkende geürbaniseerde agglomeratie met tempels en publieke baden, die haar hoogtepunt kende in de tweede eeuw. Een vicus met tempelcomplex in het noorden en een ambachtelijke zone in het oosten, werd ingeplant op een reeds eeuwen bewoond en in cultuur gebracht terrein, 12 tot 20 hectare, tussen de huidige Vorselaarse baan en de Steenbergstraat en dus vlak ten noorden van het huidige projectgebied (Afb. 22, A). Er trad verval op in de derde eeuw en naderhand werd de vicus mogelijk ingepalmd door een kleine, Frankische landbouwgemeenschap, waarvan de aanwezigheid alhier wordt bevestigd door de ontdekking van twee Merovingische grafvelden (onder het kapelletje van Boshoven, ter plaatse van het oude kerkje van Ouwen, zie Kapelstraat (Afb. 22, F), en tussen de Floris Primstraat en de Leopoldstraat (Afb. 22, G), ca. 700 m ten (noord-)westen van het onderzoeksterrein).³²

Afb. 22: Archeologische sites te Grobbendonk op het DHM met de Romeinse vicus blauw ingekleurd. Afbakening van het projectgebied in het rood.

³² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grobbendonk [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14412> (Geraadpleegd op 19-01-2021)

Afb. 23: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen (lichtblauw), gebeurtenissen (groen) en het onderzoeksterrein (rood) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

Op het projectgebied zelf zijn tot heden geen CAI-locaties gekend (Afb. 33). CAI-locaties in de omgeving zijn o.a. gebaseerd op het archeologisch onderzoek uit de jaren 1970, maar ook op later onderzoek dat o.a. uitgevoerd werd door het IAP en *All Archeo*. De CAI-locaties bevestigen de continue menselijke aanwezigheid in Grobbendonk vanaf de steentijd.

Omwille van de grote hoeveelheid aan CAI-locaties, beperken wij ons hier tot een beschrijving van de locaties die in de woonblokken rondom het projectgebied liggen, tussen de Vorselaarsebaan in het noorden, de Beukenlaan in het oosten, de Tulpstraat in het zuiden en de Bergstraat / Nijverheidsstraat in het westen. Dit komt er concreet op neer dat de CAI-locaties in een straal van ca. 300 m rondom het huidige projectgebied hieronder meer in detail beschreven worden.

Ten noorden van het projectgebied kunnen de meeste CAI-locaties gerelateerd worden aan de voormalige Romeinse vicus of de periferie daarvan. Desondanks zijn hier ook middeleeuwse resten en resten uit de metaaltijden aangetroffen, maar in mindere mate.

Aan de overzijde van de Steenbergstraat geeft CAI 100500 de locatie van losse vondsten Romeins aardewerk weer. CAI-locaties 159011, 100144, 103651, 159003, 100145 en 158043 liggen allen binnen de contour van deze CAI-locatie.

CAI 159011 geeft de locatie weer van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, uitgevoerd in 2001. Tijdens dit onderzoek werd effectief aardewerk uit de Romeinse periode aangetroffen, maar ook aardewerk uit de middeleeuwen. Achteraan op het terrein werden enkele grondsporen aangetroffen waarvan geen datering in de CAI wordt weergegeven.

Ter hoogte van CAI-locaties 100144 en 100145 wordt de verspreiding van Gallo-Romeins materiaal weergegeven, als deel van de Romeinse vicus. Ter hoogte van CAI-locatie 100145 zou het oostelijk grafveld (CAI 100146, zie *infra*) zich mogelijk nog uitstrekken. Er werden houtskool, crematieresten en scherven gevonden en mogelijk werd ook een brandrestengraf aangesneden.

CAI-locatie 103651 geeft de vondstlocatie weer van een kuil met Gallo-Romeinse scherven, tegula- en imbrixfragmenten, één bronzen sestertius van Hadrianus en één ijzeren nagel. Waarschijnlijk is deze vondst te interpreteren als afvalkuil van een woonzone in de periferie van de vicus. De kuil werd gedateerd in de tweede helft van de 2de – begin 3de eeuw.

Ter hoogte van CAI-locatie 159003 werden een kelder volgestort met puin en grondsporen aangetroffen. De kelder was opgebouwd uit limonietblokken, het puin omvatte o.a. tegulae en enkele imbrices, evenals een quasi intacte voorraadpot in de NW-hoek. Voorts werden enkele paalsporen, een gracht en een afvalkuil met keramiek en dakpuin aangetroffen, allen te dateren in de 2de – 3de eeuw n. Chr.

Voor CAI-locatie 158043 staat de vondst van kuilen, een mogelijke waterput, paalkuilen en mogelijk een haard uit de midden-Romeinse tijd weergegeven in de CAI. Tevens zouden hier vlakgraven en crematiegraven uit de vroeg-Romeinse periode aangetroffen zijn, evenals aardewerk, dakpanfragmenten en spijkers en slakken uit de Romeinse periode en munten uit de midden-Romeinse tijd. Verder wordt een kringgreppel uit de bronstijd vermeld.

Aan de overzijde van de Hoogveldstraat, iets verder ten westen, is CAI-locatie 101001 bekend. Hier vonden in 1966 opgravingen plaats. Tijdens deze opgravingen werden paalsporen en een pottenbakkersoven aangetroffen, evenals een intacte afvalkuil van een pottenbakker, mogelijk te dateren in de 2de – tweede helft van de 3de eeuw. Tevens werden midden-Romeinse gebouwplattegronden, vuurhaarden, waterputten en een bronzen zegelring aangetroffen uit dezelfde periode. Tot slot werden ook sporen van lokale ijzeruitbating aangetroffen, eveneens te dateren in de midden-Romeinse tijd.

Vlak ten westen hiervan geeft CAI-locatie 224503 de contour weer van een vooronderzoek met ingreep in de bodem, uitgevoerd door *All-Archeo* omstreeks 2016. Er werden tijdens het onderzoek verschillende midden-Romeinse clusters met kuilen en paalsporen aangetroffen. Enkele sporen leverden vondsten op waaronder dakpanfragmenten, een tegulafragment en aardewerk. Daarnaast werd ook een greppel aangetroffen. Dit alles bleek te kaderen in de aanwezigheid van een midden-Romeinse nederzetting, nl. de vicus. Naast Romeinse sporen, werden ook enkele kuilen uit de nieuwe tijd en recente verstoringen aangetroffen. Na afloop van het onderzoek werd geconcludeerd dat in het zuiden en oosten van het terrein grote, diepe verstoringen aanwezig bleken, waartussen nog slechts een beperkt aantal Romeinse sporen te vinden was. In het zuidwesten van het terrein werd bovendien klei op geringe diepte vastgesteld. Ter hoogte hiervan werden geen Romeinse sporen vastgesteld. Vermoedelijk kon op basis daarvan de rand van de gekende Romeinse nederzetting hier gesitueerd worden. De meeste Romeinse sporen en een relatief goed bewaard bodemarchief konden vastgesteld worden in het noorden van het terrein. De sporen sluiten op vlak van aard en datering aan bij reeds eerder onderzochte delen van het terrein. Daarnaast maken ze de brug naar de onderzoeken in de nabije omgeving van het terrein. In het noorden van het terrein was daarom sprake van een waardevolle vindplaats, die nog een hoog potentieel op kennisvermeerdering had.³³

Binnen de contour van deze CAI-locatie zijn verschillende andere CAI-locaties gekend, meestal verwijzend naar de boven vermelde eerdere onderzoeken: CAI-locatie 220542, 100142, 150875, 150874, 150873, 207076, 150871, 218932 en 206976.

CAI-locatie 100142 geeft de locatie weer van de opgravingen die uitgevoerd werden van 1972 tot 1973. Er werden toen o.a. 3 tempels, een baan en woningen aangetroffen, evenals een bronzen Mercurius in een depot op 20 m ten zuiden van één van de tempels, te dateren in de 2de – 3de eeuw.

Ter hoogte van CAI-locatie 220542 vonden omstreeks 2016-2017 archeologische opgravingen plaats door *All-Archeo*. Er werd hier nagenoeg een volledige gebouwplattegrond, een deel van een hypothetische gebouwplattegrond en een oost-west gerichte palenrij uit de Romeinse tijd aangetroffen, evenals de tempel die al eerder werd opgegraven.

CAI-locatie 15085 geeft de locatie van archeologische opgravingen weer die plaatsvonden in 1983. Er werden toen ca. 30 midden-Romeinse plattegronden van grote woningen aangetroffen met op het terrein achter de huizen, gescheiden door afwateringsgreppels, afval- en voorraadkuilen, greppels, waterputten en bijgebouwtjes.

CAI-locatie 150874 geeft de contour weer van een veldkartering, uitgevoerd omstreeks 2002. Er werd tijdens deze veldkartering aardewerk uit de ijzertijd, de Romeinse periode en de middeleeuwen aangetroffen.

CAI-locatie 150873 geeft de locatie van een archeologisch vooronderzoek weer, uitgevoerd in 1962. Er werd toen Romeins aardewerk aangetroffen.

CAI-locatie 207076 geeft de locatie van een archeologische opgraving weer, uitgevoerd in 2012 door *All-Archeo*. Er werden 8 verschillende plattegronden aangetroffen waarvan 8 huisplattegronden en één bijgebouw, allen

³³ Reyns & Bruggeman (2017), 27.

daterend uit de midden-Romeinse tijd. Tevens werden een weg en een waterput zonder beschoeiing uit dezelfde periode aangetroffen. Tot slot werden ook enkele gebouwplattegronden uit de ijzertijd aangetroffen.

CAI-locatie 150871 wijst op een antropogeen reliëfverschil, m.n. een dikke ijzerlaag, rijkelijk vermengd met scherven, gedateerd in de Romeinse tijd.

CAI-locatie 218932 geeft de vondstlocatie van 4 midden-Romeinse munten weer en een fragment van een la Tène armband.

CAI-locatie 206976 geeft tot slot de locatie weer van een aantal silex- en wommersomvondsten: klingen, een bijl, een pijlpunt, getande stukken, slijpstenen. Op basis van een typologisch vergelijkbaar ensemble werd deze vondstconcentratie in het neolithiserend mesolithicum gedateerd.

Ter hoogte van CAI-locatie 100146, gesitueerd op ca. 250 m ten noorden van het huidige projectgebied, ligt het oostelijk Gallo-Romeins grafveld van Grobendonk, dat 80 crematiegraven en één inhumatiegraf zou tellen. Het grafveld zou dateren uit de vroeg-Flavische periode (1ste eeuw) tot eind 2de eeuw. Er vond hier heel wat archeologisch onderzoek plaats waaronder opgravingen, uitgevoerd tussen 1966 en 1980 en archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem tussen 1978 en 1980. Er werden ook een greppel en 8 kuilen uit dezelfde periode aangetroffen. Voorts is de vondst van silex pijlpunten, een meloenkraal, Romeinse fibulae en diverse andere metaalvondsten op dit terrein gekend, maar deze konden niet aan een spoor gekoppeld worden.

Ter hoogte van CAI-locatie 159008, iets meer naar het zuiden toe, werd in het verleden een kuil met enkele scherven Romeins aardewerk, mogelijk gerelateerd aan leemwinning aangetroffen, evenals enkele kuilen en een gracht, mogelijk een kringgreppel.

CAI-locatie 159001, vlak ten oosten van het huidige projectgebied gelegen, geeft de vondstlocatie van grote vol-middeleeuwse kuilen weer die aangetroffen werden tijdens opgravingen in 2002.

CAI-locatie 105406 geeft de (voormalige) locatie van een laat-middeleeuws gasthuis weer, dat vanaf 1437 als godshuis voor arme vrouwen in gebruik genomen werd.

Meer naar het zuiden toe, lager op de helling richting de Kleine Nete, werden aardewerkvondsten uit de Romeinse periode aangetroffen tijdens een veldkartering omstreeks 2002 (CAI-locatie 105521). Ook ter hoogte van CAI-locatie 100501, gesitueerd op ca. 75 m ten westen van het huidige projectgebied, werden Romeinse aardewerkvondsten aangetroffen.

CAI-locatie 105271, opnieuw ten zuiden van het projectgebied gesitueerd, geeft de locatie van de 18de eeuwse hoeve 'Het Schrans' weer.

Iets verder ten westen werden ter hoogte van CAI-locatie 100149 in het verleden crematieresten aangetroffen, maar uit de metaaltijden. Het betrof een aantal potten waarvan er één met crematieresten gevuld was. Hierdoor werden de potten als grafurnen geïnterpreteerd.

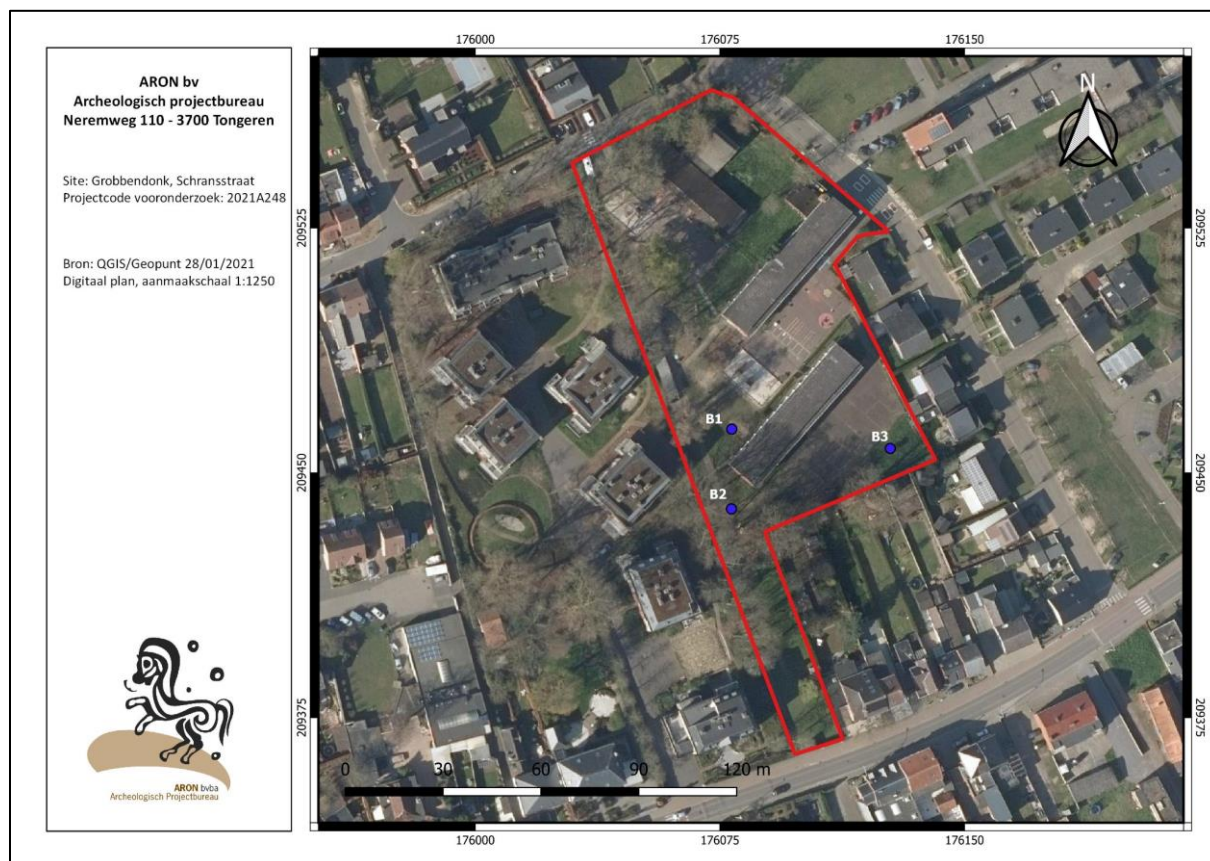
Ter hoogte van CAI-locatie 100887 werd omstreeks 2006 een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, gevolgd door een opgraving uitgevoerd. Er werden een gracht en handgevormde scherven aangetroffen, daterend uit de ijzertijd. Mogelijk dateerden ook twee andere greppeltjes uit de ijzertijd. Voorts werden er paalkuilen, een waterput, kuilen, greppels en grachten uit de midden-Romeinse tijd aangetroffen. Een tweede waterput kon slechts deels opgegraven worden en is dus niet met zekerheid te determineren als waterput; de derde is mogelijk een aanlegtrechter van een nooit voltooide waterput. Er kon geen gebouwplattegrond worden herkend. Tot slot werden ook een perceelgracht en kuilen uit de late middeleeuwen of postmiddeleeuwen waargenomen.

Hoewel het proefsleuvenonderzoek van *All-Archeo*, uitgevoerd ter hoogte van CAI-locatie 224503, zou uitwijzen dat de rand van de voormalige vicus zich in het zuidwesten van dit terrein zou bevinden, wijst de aanwezigheid van Romeinse vondsten ter hoogte van CAI-locatie 100887 erop dat verder ten zuiden geenszins Romeinse sporen en vondsten uitgesloten kunnen worden, ondanks het feit dat de kern van de vicus vermoedelijk noordelijker gesitueerd kan worden. De aanwezigheid van CAI-locaties daterend uit de metaaltijden, de middeleeuwen en de nieuwe tijd op de noordelijke helling van de vallei van de Kleine Nete, wijzen daarentegen op een continue menselijke aanwezigheid die niet enkel geconcentreerd was op de top van de heuvelrug ten noorden van de Kleine Nete.

2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen

Uit het voorliggend bureauonderzoek blijkt dat het terrein tot heden enkel verstoord is door de bouw van drie niet onderkelderde schoolgebouwen, enkele bijgebouwtjes en verhardingen. Ter hoogte van de te slopen schoolvleugel (ca. 575 m²) kan een verstoring tot gemiddeld ca. 50 cm (vloerplaat), plaatselijk tot 80 cm (t.h.v. de funderingen) verwacht worden. De verhardingen (ca. 947 m²) die zullen gesloopt worden, zullen een verstoring van ca. 30 tot 50 cm veroorzaken.

Vanwege het feit dat er geen kelders zijn en de bodemkaart een plaggenbodem aangeeft, werden op 28 januari 2021 rondom de aanwezige bebouwing/verhardingen drie controleboringen gezet (zie Afb. 24). Boorpunt B1 werd geplaatst ten noorden van de schoolvleugel, B2 ten westen hiervan en B3 ten zuiden van de aanwezige verharding.

Afb. 24: Uitgevoerde controleboringen op de meest recente orthofoto.

Ter hoogte van boorpunten **B1** (Afb. 25) en **B3** (Afb. 26) was een plaggenbodem aanwezig onder een ca. 40-50 cm dik ophogings-/verstoringspakket. Het plaggendeek was gelaagd, waarbij een bruine bouwvoor (Ap1, ca. 20-30) een eerder grijsbruin pakket (Ap2, 30-40 cm) afdekte. Enige vorm van profielontwikkeling was hieronder niet bewaard. Op een diepte van ca. 105 tot 110 cm, was zo onmiddellijk onder het plaggendeek een roestige geelbeige zandige moederbodem aanwezig (cfr. dekzanden van de *Formatie van Wildert*).

Ter hoogte van **B2** (Afb. 27) was onder een ca. 90 cm dik plaggendeek wel een roestbruine Bs-horizont (ca. 10 cm dik) bewaard. Hieronder werd, op een diepte van ca. 1 m onder het maaiveld, de geelbeige zandige moederbodem aangesneden. Een ophogingspakket ontbrak in deze zone.

Afb. 25: Controleboring 1 met horizonten OPH – Ap1/Ap2 – C.

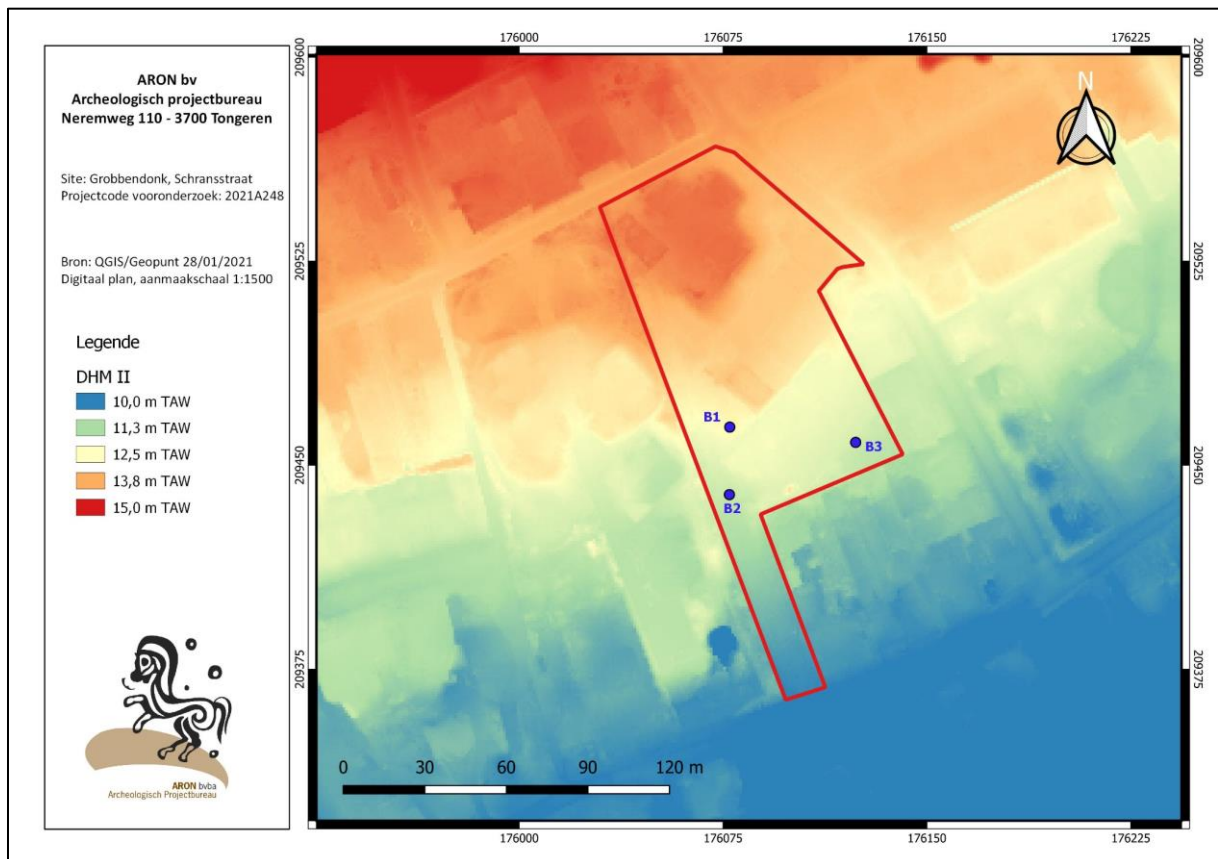
Afb. 26: Controleboring 3 met horizonten OPH – Ap1/Ap2 – C.

Afb. 27: Controleboring 21 met horizonten Ap1/Ap2 – Bs – C.

Samengevat kan gesteld worden dat over het gehele terrein, zoals de bodemkaart weergeeft, een plaggenbodem aanwezig is. Het archeologisch niveau bereikt een diepte van ca. 90 cm (ten oosten, hetzij lager gelegen) tot 105-110 cm (ten noorden en zuiden).

Op basis van de gezette boringen, in combinatie met de gegevens van het DHM (Afb. 28) en de oude topografische kaarten kan verder worden aangenomen dat het terrein bij de ingebruikname als school, deels werd geëgaliseerd. De zone waar bodemingrepen plaatsvinden situeert zich op het DHM op een hoogte van ca. 12,3 m TAW, en is op de topografische kaarten tussen 11 en 12 m TAW gelegen. In samenhang met de boorprofielen blijkt zo dat het terrein lichtjes werd opgehoogd (ca. 30-40 cm).

Afb. 28: Uitgevoerde controleboringen op het DHM.

3. Conclusie

3.1 Vertaling naar archeologische verwachting

In onderstaande paragraaf worden de verschillende gegevens uit het bureauonderzoek samengebracht om het potentieel van het onderzoeksgebied op het voorkomen van enerzijds steentijd artefactensites en anderzijds proto-historische en historische vindplaatsen te bepalen.

Potentieel voor steentijd artefactensites

Het potentieel op prehistorische artefactensites wordt als **matig tot hoog** beschouwd.

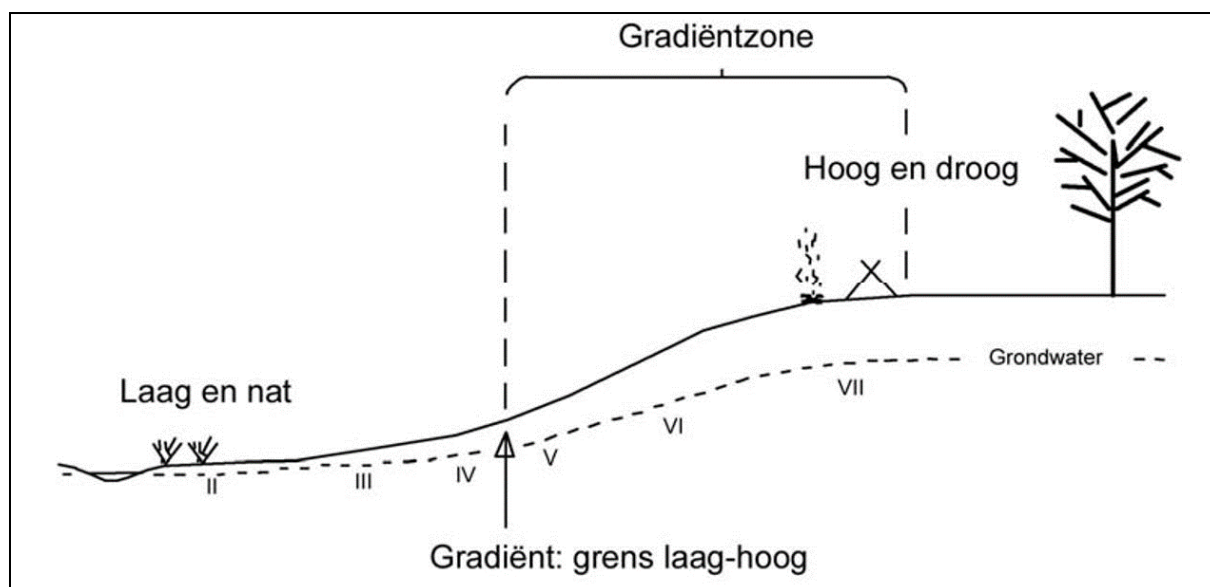
Een belangrijk kenmerk van de culturen in de steentijd is dat de mens zich voornamelijk voedde door middel van jacht, visvangst en het uit de omliggende ecosystemen verzamelen van voedsel. Deze 'jager-verzamelaars' trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk (dagen, weken) op een verblijf plaats. Het zijn vaak alleen de overgebleven vuurstenen werktuigen die verwijzen naar een dergelijke nederzetting, meestal aangeduid met de term kampement. Uit verschillende studies is gebleken dat veel van deze vindplaatsen met vuursteenartefacten uit het paleolithicum, mesolithicum en vroeg neolithicum voorkomen in overgangsgebieden van nat/laag naar droog/hoog: zogenaamde gradiënten. Dit verband is sterker naarmate de gradiënt markanter is, zoals op de randen van beek dalen. De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel (*Afb. 29*). Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het Laat Paleolithicum en Mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.³⁴

Gelegen op de overgang tussen de lager gelegen vallei van de Kleine Nete (ten zuiden) en een hogere rug (ten noordwesten), in de onmiddellijke nabijheid van water is het projectgebied binnen de gradiëntzone gelegen. De bodemkaart alsook de resultaten van de controleboringen geven bovendien voor het merendeel van het projectgebied een plaggenbodem weer, die in oorsprong vermoedelijk over het ganse terrein voorkwam. Hieronder kunnen nog podzolachtige bodems voorkomen, wat in één boring ook het geval is. Indien goed bewaard, biedt deze omwille van de ligging van het gebied in de nabijheid van water, een hoge grote kans op het aantreffen van intacte prehistorische artefactensites. Elders kan het potentieel naar beneden worden bijgesteld.

Het potentieel voor het aantreffen van resten van landbouwgemeenschappen (vanaf het neolithicum) is hoog vanwege de gunstige topografische ligging.

³⁴ Deeben, J. & E. Rensink (2005), 171-199; M. Verhoeven, G.R. Ellenkamp & D.M.G. Keijers (2010), 87, 101.

Afb. 29: Hypothetisch voorbeeld van een gradiëntzone (M. verhoeven et al. 2010, fig 33, p.87)

Potentieel voor (proto-)historische sites

Het potentieel op (proto-)historische vindplaatsen kan als **matig tot hoog** beschouwd worden.

In onderstaande tekst wordt het archeologisch potentieel per (proto-)historische periode verder toegelicht:

Sporen en/of vondsten uit de metaaltijden zijn op verschillende plaatsen rond het plangebied aangetroffen. Als naar de landschappelijke ligging van deze vindplaatsen wordt gekeken, dan blijkt dat zij zowel bovenop de zandrug, als op de zuidelijke helling daarvan evenals in de lagere delen van de vallei van de Kleine Nete voorkomen. Het potentieel voor de metaaltijden is dan ook hoog.

Verder is het projectgebied gelegen op de rand van een Romeinse vicus. Hoewel een onderzoek van *All-Archeo*, (CAI-locatie 224503) op ca. 275 m ten noordwesten van het projectgebied liet uitschijnen dat de rand van de voormalige vicus zich in het zuidwesten van dit terrein zou bevinden, wijzen de aanwezigheid van Romeinse sporen en vondsten³⁵ ten noorden en westen van het projectgebied dat, ondanks het feit dat de kern van de vicus vermoedelijk noordelijker gesitueerd kan worden, sporen en/of vondsten uit de Romeinse Tijd geenszins uitgesloten kunnen worden. Het is niet ondenkbaar dat men de flanken van de zandrug ook benut heeft voor allerlei activiteiten of zelfs kleinschalige bewoning. Ook het potentieel voor deze periode is hoog.

Hoewel er geen directe aanwijzingen zijn voor bewoning of begraving uit de vroege middeleeuwen in de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied, kunnen ook sporen en/of vondsten uit deze periode niet volledig uitgesloten worden en wordt omwille van de gunstige topografische ligging een matig potentieel toegekend.

Voor de volle middeleeuwen kan dit potentieel weer naar boven worden bijgesteld. Vlak ten noordoosten van het projectgebied werden immers grote vol-middeleeuwse kuilen aangetroffen.

Het aantreffen van sporen en/of vondsten vanaf de late middeleeuwen wordt eerder als laag beschouwd. Sporen en/of vondsten uit alle perioden kunnen echter niet worden uitgesloten.

³⁵ Losse vondsten dienen echter met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Immers, de bodems waarop deze gevonden zijn, betreffen plaggenbodems die ontstaan zijn door cumulatieve bemesting vanaf de middeleeuwen (aangenomen wordt vanaf de 14e eeuw), waardoor de oorspronkelijke podzolbodem zijn afgedekt. Door de dikte van de A-horizont zullen door het ploegen slechts weinig vondsten uit deze oorspronkelijke podzolbodem zijn opgeploegd en aan het oppervlak zijn gekomen. Het is met andere woorden goed mogelijk dat deze vondsten eerder van elders afkomstig zijn en met de aanvoer van de bemesting ter plaatse zijn gekomen.

3.2 Impact van de geplande werken

De initiatiefnemer plant op een ca. 9791 m² groot gebied langs de Schransstraat in Grobbendonk (prov. Antwerpen), kadastraal gekend als Grobbendonk, 1e afdeling, Sectie B, nr 219g, de afbraak van een internaatgebouw en omringende verhardingen. Hierna wordt het terrein heraangelegd met een grasveld. Het huidige terreinprofiel blijft na de heraanleg van het grasveld op het volledige terrein behouden.

De overige bebouwing en verhardingen op het projectgebied blijven behouden. De bodemingrepen vinden dan ook plaats centraal op het terrein over een oppervlakte van ca. 1522 m².

De afbraakwerken gaan niet dieper dan de bestaande funderingen, vloerplaten en verhardingen en zullen bijgevolg enkel bestaande recente verstoringen aansnijden. Er vinden hiervoor zo minimaal mogelijke graafwerken plaats. Ter hoogte van de te slopen schoolvleugel (ca. 575 m²) kan een verstoring tot gemiddeld ca. 50 cm (vloerplaat), plaatselijk tot 80 cm (t.h.v. de funderingen) verwacht worden. De verhardingen (ca. 947 m²) die zullen gesloopt worden, zullen een verstoring van ca. 30 tot 50 cm veroorzaken.

De controleboringen geven weer dat het archeologisch niveau rondom een diepte bereikt van ca. 90 cm (ten oosten van de aanwezige bebouwing, hetzij lager gelegen) tot 105-110 cm (ten noorden en zuiden). In combinatie met de gegevens van het DHM en de oude topografische kaarten kan verder worden aangenomen dat het terrein bij de ingebruikname als school deels werd geëgaliseerd, waarbij het eigenlijke onderzoeksterrein lichtjes werd opgehoogd (ca. 30-40 cm).

De impact van de geplande werken binnen de huidige vergunningsaanvraag is daarom eerder beperkt en zal zich grotendeels in het aanwezige plaggendek/ophogingspakket bevinden.

3.3 Advies voor vervolgonderzoek

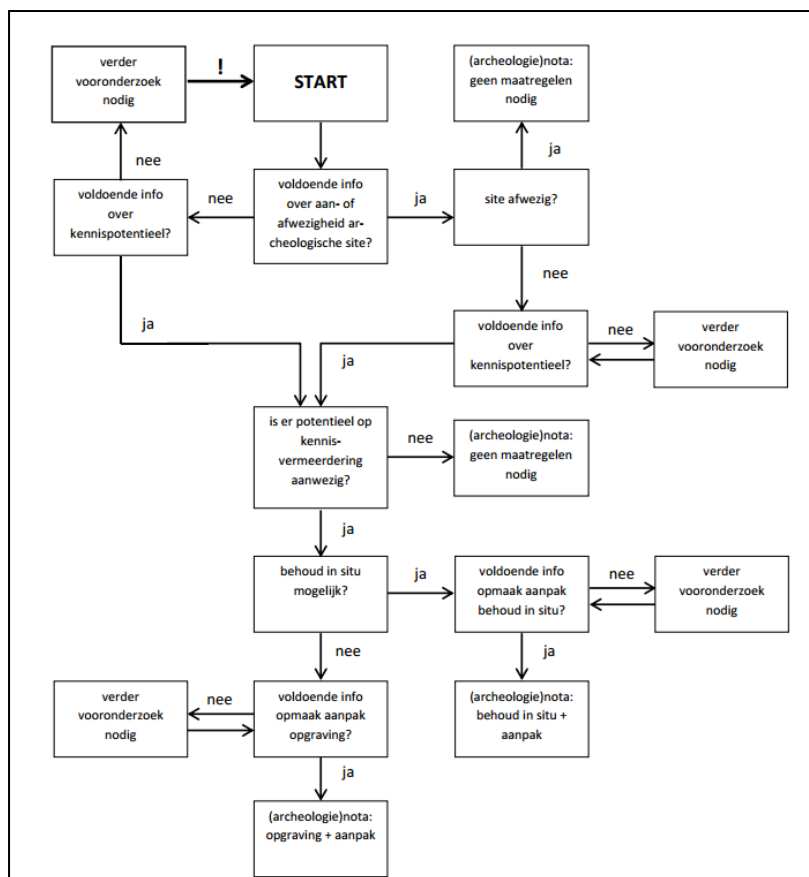
Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied een hoog potentieel heeft voor resten van de steentijd tot en met volle middeleeuwen.

Hiertegenover staat dat de impact van de geplande werken binnen de huidige vergunningsaanvraag eerder beperkt is (sloop) en grotendeels in het aanwezige plaggendek/ophogingspakket zullen plaatsvinden.

De uitvoer van een aanvullend vooronderzoek met ingreep in de bodem zou dan ook meer verstoringen veroorzaken dan de geplande bodemingrepen op zich.

De uitvoer van andere vormen van vooronderzoek is momenteel niet zinvol gezien ze in het kader van de huidige werken geen meerwaarde bieden. Het archeologisch niveau bevindt zich voldoende diep en zal – mogelijk m.u.v. van enkele te slopen funderingen – niet worden geraakt. Er is hierbij een voldoende dikke beschermende buffer aanwezig. Op basis hiervan wordt duidelijk dat werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed en aldus de potentiële kenniswinst voor het terrein erg beperkt is waardoor de kosten voor de uitvoer van verder onderzoek niet op wegen tegen de baten ervan. Op basis hiervan wordt **geen verder onderzoek** aanbevolen.

Het gebouw en de omliggende verharding kan gesloopt worden zonder archeologische interventie. De voorwaarde is dan wel dat uitsluitend de verhardingen en massieven worden verwijderd, en dit met de nodige voorzichtigheid.

Voor de huidige vergunning is het archeologisch onderzoek hiermee afgerond. Bij een eventueel verdere ontwikkeling van het terrein dient echter een nieuwe archeologienota te worden opgemaakt, waarin een nieuwe impactbepaling wordt uitgevoerd en op basis hiervan een nieuw advies wordt geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Afb. 30: Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 4.0, p. 32).

Het feit dat voor het huidige dossier geen verder onderzoek wordt geadviseerd, neemt niet weg dat tijdens de geplande werken de meldingsplicht van archeologische vondsten gelden. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

4. Samenvatting

De initiatiefnemer plant op een ca. 9791 m² groot gebied langs de Schransstraat in Grobbendonk (prov. Antwerpen), kadastraal gekend als Grobbendonk, 1e afdeling, Sectie B, nr 219g, de afbraak van een internaatgebouw en omringende verhardingen. Na de afbraakwerken wordt het terrein heraangelegd met een grasveld. De overige bebouwing en verhardingen op het terrein blijven behouden. De bodemingrepen vinden dan ook plaats centraal op het terrein over een oppervlakte van ca. 1522 m².

Het terrein situeert zich in het centrum van Grobbendonk, in het binnengebied tussen de Schransstraat in het zuiden, de Wijngaardstraat in het oosten, de Steenbergstraat in het noorden en de Hoogveldstraat in het westen. Het gebied zelf wordt tot heden ingenomen door drie schoolgebouwen met omringende verhardingen, groenzones en enkele kleine bijgebouwen.

Op slechts 140 m ten zuidoosten van het terrein ontspringt een zijbeekje van de Klein Pulsebeek, die zelf ca. 330 m ten zuidoosten van het terrein parallel met de Kleine Nete (ca. 460 m ten zuiden van het projectgebied) de depressie Schijns-Nete ontwatert.

De Tertiair geologische kaart geeft voor het projectgebied drie types van afzettingen weer: in het noorden de *Formatie van Lillo – Formatie van Poederlee*, in het oosten de *Formatie van Kastelee* en in het zuiden de *Formatie van Diest*.

De quartairprofieltypekaart geeft aan dat ter hoogte van het onderzoeksterrein dekzanden van de *Formatie van Wildert* weer.

De bodemkaart geeft voor het grootste deel van het projectgebied een Sdm-bodems, een plaggenbodems, weer. Het zuiden en het oosten van het terrein worden gekenmerkt door OB-bodems, antropogeen gewijzigde – in dit geval bebouwde – gronden.

Cartografische bronnen tonen aan dat het projectgebied gedurende de voorbije twee eeuwen steeds in gebruik was als akker of veld, tot in de 20ste eeuw de huidige schoolgebouwen op het terrein opgetrokken werden. In de 18de eeuw liep een weg in het oosten over het terrein. Een schrans situeert zich ten zuiden van het projectgebied.

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein zijn wel meerdere CAI-vindplaatsen gekend, die wijzen op een continue menselijke aanwezigheid die reeds dateert vanaf de steentijd. Het projectgebied situeert zich wel op de zuidoostelijke rand van de Romeinse vicus van Grobbendonk.

Op basis van bovenstaande gegevens wordt het potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactensites als hoog beschouwd. Ook het potentieel op het aantreffen van (proto-)historische vindplaatsen kan als hoog beschouwd worden. Vanaf de late middeleeuwen kan dit potentieel naar beneden worden bijgesteld.

De controleboringen geven weer dat het archeologisch niveau een diepte bereikt van ca. 90 cm (ten oosten van de aanwezige bebouwing, hetzij lager gelegen) tot 105-110 cm (ten noorden en zuiden). In combinatie met de gegevens van het DHM en de oude topografische kaarten kan verder worden aangenomen dat het terrein bij de ingebruikname als school, deels werd geëgaliseerd, waarbij het eigenlijke onderzoeksterrein lichtjes werd opgehoogd (ca. 30-40 cm).

De impact van de geplande werken binnen de huidige vergunningsaanvraag is eerder zeer beperkt en zal zich grotendeels in het aanwezige plaggendeck/ophogingspakket bevinden.

Binnen het huidige project wordt daarom geen vervolgonderzoek geadviseerd.

